

СЛУЧАЯТ С КОРАБА „ЦАРЕВНА“ В КОНТЕКСТА НА ВОЙНАТА В УКРАИНА

В ПРОГРАМИТЕ БНТ1, ХОРИЗОНТ, БТВ, НОВА ТЕЛЕВИЗИЯ,
ДАРИК РАДИО БЪЛГАРИЯ, BULGARIA ON AIR

ЗА ПЕРИОДА 10-18 АПРИЛ 2022 Г.

Настоящият доклад представя резултатите от осъществен фокусиран тематичен мониторинг на излъчено аудио- и аудио-визуално съдържание по случая с кораба „Царевна“ в контекста на войната в Украйна. Наблюдението е реализирано по решение на СЕМ от 19 май 2022 г. Мониторингът обхваща основно шест програми на доставчиците на медийни услуги - БНТ1, ХОРИЗОНТ, НОВА ТЕЛЕВИЗИЯ, БТВ, ДАРИК РАДИО БЪЛГАРИЯ, BULGARIA ON AIR в периода 10 – 18 април 2022 година.

В програма БНТ1 са наблюдавани: „Денят започва“, „Още от деня“, „По света и у нас“ 20 ч.; „Говори сега“ (събота-неделя 17-19 ч.).

В програма ХОРИЗОНТ са прослушани: Вечерен осведомителен бюлетин в 18 ч.; „Преди всички“ 06:00 до 10:00 часа, „Нещо повече“ от понеделник до четвъртък от 16:00 до 18:00 часа, „Политически некоректно“ (събота – неделя 12.20 до 14.00 ч.)

В програма НОВА ТЕЛЕВИЗИЯ са наблюдавани: НОВИНИТЕ на НОВА в 19 ч., „Здравей, България“, „На фокус“, „Пресечна точка“.

В програма БТВ са наблюдавани: БТВ Новините, „120 минути“, „Тази сутрин“, „Лице в лице“.

В програма ДАРИК РАДИО БЪЛГАРИЯ са прослушани: „Денят на Дарик“, „Седмицата“, „Следобеден блок“ (понеделник-вторник-сряда) и „Реактивно“ (петък).

В програма BULGARIA ON AIR са наблюдавани: „България сутрин“, „Новините ON AIR“ в 18:30 ч. и Денят "ON AIR" в 20:00 ч.

Мониторингът има за цел да установи как програмите на обществени и търговски доставчици на медийни услуги отразяват случая с кораба „Царевна“ и спазени ли са нормите на Закона за радиото и телевизията (ЗРТ) и Етичния кодекс на българските медии. Наблюдението обхваща новини и актуално-публицистични предавания. За всяко предаване са отчетени източниците на информация и тезите на участващите събеседници. Специално внимание е отделено на дезинформацията и опровергаването на фалшивите новини по случая. Отчетено е емоционалното въздействие на съдържанието не само за близките на моряците, но и за цялата аудитория. За програмите на обществените доставчици се анализира наличието или липсата на плурализъм на гледните точки (съгласно чл. 6, ал. 3, т. 6 от ЗРТ).

Анализът на случая с „Царевна“ е важен не само защото събитията засягат съдбата на 17 български граждани на фона на войната в Украйна, но и защото случилото се и неговото медийно отражение представлява нагледен пример как се ражда, развива и осъществява дезинформация на общественото мнение у нас. Събитията с кораба се случват в място, което е блокирано от военни действия и всяка информация за кораба в пристанището на Мариупол е трудна за проверка от няколко независими източника.

Първоначално съобщенията от руски медии са, че корабът е унищожен (взривен с ракета, изстреляна от украински сили на „Азов“, и всички на борда са загинали), но след това се развиват други сюжети със силно емоционално въздействие – единият е за залавянето на „Царевна“ от „украински националисти“ и вторият на успешно спасителна операция като „добрите герои“ в историята са руската армия и сепаратистките донецки сили. От излъченото съдържание ясно се разбира, че българските власти и служби работят за освобождението на българските моряци, но поради естеството на действията (информацията е класифицирана), публичните съобщения за тяхната работа са оскъдни и не достатъчно обяснени в медиите.

Министър-председателят Кирил Петков и ситуационният център към МВнР са основните и постоянни официални източници на информация за случващото се с кораба „Царевна“. Освен тях се цитират още Министерството на отбраната, корабособствениците, самите моряци и техни

съпруги. Медиите търсят информация и от руски източници – от т.н. Донецка народна република, от руското посолство у нас, от правителството на РФ и съответно руски медии.

Наблюдението констатира, че първите коментари в наблюдаваните медии за периода 10-18 април 2022 г. се правят от политически позиции, най-вече от народни представители. Експертните коментари идват следващите дни, като медиите успяват да намерят и отразят вижданията на различни специалисти по морско дело и сигурност (Например на капитан Димитър Димитров, на Илия Налбантов, на капитан Христо Папукчиев, Явор Сидеров, Иван Янкулов, капитан Адриан Евтимов, Тодор Тагарев, доц. Георги Цветков, ген. Димо Гяуров и други).

Тезите, изразени в публичното пространство са в широк диапазон – от крайно критични и с емоционално говорене срещу правителството и службите, които не се справяли с кризата (от страна на парламентарна опозиция и съпругите на моряците); трябва да се благодари на Русия за спасението на моряците (от страна на партия ВЪЗРАЖДАНЕ); през умерено рационалното говорене за необходимостта от съдържаност и по-малко публично изнесена информация от службите, и че държавата прави възможното (в лицето на президента, премиера, външно министерство); до директната и трезва оценка на ситуацията, която е изцяло под контрола на руските военни, че не трябва да се създават нереалистични очаквания и че по случая Русия използва кораба за безплатен пиар на гърба на моряците (военни експерти).

Относно програмите на обществените доставчици:

За БНР мониторингът отново констатира (подобно на предходен доклад за предаването „Политически некоректно“ от 10 април 2022 г.), че БНР допуска неточна и непроверена информация по случая да доминира за близо час в национален ефир, което е нарушение на Етичния кодекс на българските медии, за което и Комисията за журналистическа етика се произнесе с Решение № 15 от 27.04.2022 г, установяващо нарушение на т.1.1.1. във връзка с т.1.3.1. (1.1.1 *Ще предоставяме на обществото точна и проверена информация и няма преднамерено да скриваме или изопачаваме факти; 1.3.1. Ще се стремим да проверяваме информацията преди нейното публикуване, като търсим и използваме различни източници, и доколкото е възможно ще посочваме нейния произход.*) Участието на лидера на ВЪЗРАЖДАНЕ Костадин Костадинов в предаването „Политически некоректно“ от 10.04. с водещ Петър Волгин допълнително емоционално натовазва темата като изгражда една въображаема сюжетна линия – че към главата на капитана има насочен пистолет и той няма как да говори свободно.

По отношение на БНТ1 мониторингът констатира наличие на плурализъм и целенасочено и навременно опровержение на фалшивите новини. В съдържанието участват с коментари по темата представители на законодателната, изпълнителната власт, президента, представители на бизнеса, на гражданското общество и граждани.

Денят на пристигането на българските моряци от гр. Сочи с правителствения самолет е най-наситен с информация в наблюдаваните програми.

СЛУЧАЯТ С КОРАБА „ЦАРЕВНА“ В ПЕРИОДА 10-18 АПРИЛ 2022 Г.

Корабът „Царевна“ се намира в пристанището в Мариупол на Азовско море, когато започва войната в Украйна на 24 февруари 2022 година. След като Русия блокира Керченския проток, който свързва Черно с Азовско море, плавателният съд със седемнадесет български моряци на борда е принуден да остане в пристанището, което междуременно е минирано. В Мариупол се водят едни от най-ожесточените бойни действия между Украйна и Русия.

Анализът на случая с „Царевна“ е важен не само защото събитията засягат съдбата на 17 български граждани на фона на войната в Украйна, но и защото случилото се и неговото медийно отражение представлява нагледен пример как се ражда, развива и осъществява дезинформация на общественото мнение у нас. Събитията с кораба се случват в място, което е блокирано от военни действия и всяка информация за кораба в пристанището на Мариупол е трудна за проверка от няколко независими източника. Още повече, че на терена на военните

действия липсват каквито и да е военни кореспонденти, поради множеството убийства на представители на пресата по време на тази война. Имайки военно преимущество, руските сили използват момента в своя полза, за да повлияят на българското обществено мнение. Първоначално съобщенията от руски медии са, че корабът е унищожен (взривен с ракета, изстреляна от украински сили на „Азов“, и всички на борда са загинали), но след това се развиват други сюжети със силно емоционално въздействие – единият е за залавянето на „Царевна“ от „украински националисти“ и вторият на реализирана успешно спасителна операция като „добрите“ в историята са руската армия и донецките сили. Един от българските моряци успява (своеволно или съвсем съзнателно) да напусне кораба и да осъществи връзка с руски военни – с цел евакуация на целия екипаж. Междувременно българските власти и служби работят за освобождението на българските моряци, но поради естеството на действията (информацията е класифицирана), публичните съобщения за тяхната работа са оскъдни и не достатъчно обяснени в медиите. Единствен министър-председателят Кирил Петков и ситуационният център към МВНР са основните и постоянни официални източници на информация за случващото се с кораба „Царевна“. Възможността да се ползва сателитният телефон на корабособствениците е ограничена. Тази ситуация на „запушени“ информационни канали е благоприятна за проруската пропаганда, която намира и своите български говорители. Някои медии у нас в този момент на информационен вакуум търсят и цитират източници с руски адрес. Работата на българския ситуационен център към Външно министерство е слабо отразена, независимо че нейният ръководител участва няколко пъти в някои актуални предавания в линейните медийни услуги. След изфабрикуваната версия, че екипажът на кораба е взет за заложник от украинска страна, българската публика научава от разговор с капитана по сателитен телефон, че всички са здрави и свободни, няма нападение, няма заложническа криза. Дългото изчакване на момента, когато военните действия ще утихнат и екипажът ще бъде евакуиран, става причина за обвинения срещу българските власти, че не правят нищо за освобождението на съгражданите ни. След като руската страна определя часови зелен коридор за извеждането на българските моряци, се разпространява „добрата“ новина за грижата на донецките милиции към нашите сънародници. В ход е пусната риторика и кадри от ТЕЛЕГРАМ за изграждане на положителен образ на руския агресор, който търси благодарности за спасението на нашите моряци. Немалко български медии цитират изявления на руското външно министерство и лично на посланика на РФ у нас. Сънародниците ни се прибират от Сочи с българския правителствен самолет и са посрещнати от българския премиер и външен министър, които отново са лаконични в своите обяснения относно евакуацията на моряците. Диспропорцията – малко обяснения у нас от официалните власти, едновременно с масирана информация отвън по случая, е благоприятната почва за развитието на дезинформацията.

10.04.2022 Г., НЕДЕЛЯ

Денят е бележит с разпространението на фалшивата новина за превземането от украински бойци на търговския кораб „Царевна“, с български моряци на борда. Всички наблюдавани програми на доставчиците на медийни услуги (без да я правят новина номер едно) цитират т.н. Донецка народна република и нейната милиция, откъдето идва вестта, че „националисти от Азов са превзели два кораба и техните екипажи са станали заложници“. БТВ дава директно думата в ефир на представителя на самопровъзгласилата се ДНР Едуард Басурин. Останалите програми се позовават на него или на руски медии (ТАСС). Всички програми цитират МВНР и Министерството на отбраната на Република България, както и собственика и/или капитана на кораба, за опровержение на изнесената руска дезинформация.

Изказващите се по темата в наблюдаваните предавания за деня са само представители на законодателната власт. Първите официални коментари са с политически цели. Участниците в БНТ1 са В. Сабрутев от ПГ на ПП и Д. Сачева от ПГ на ГЕРБ-СДС, които са политически говорители от управляващите и парламентарната опозиция. Гост в БНР е К. Костадинов от

партия ВЪЗРАЖДАНЕ (парламентарна опозиция). Коментиращите случая са без специфична компетентност по темата – изразяват изцяло партийни позиции.

ПРОГРАМА БНТ1

Актуално-публицистично предаване „Говори сега“ (17-19 ч.)

Водещата въвежда в темата, подчертавайки източника на информация - съобщение от Донецката народна република за предполагаема заложническа криза с български моряци от кораба „Царевна“. *„Град Мариупол е в техни ръце, но националистите от Азов, в опит да се оттеглят, са взели като заложници два кораба – „Царевна“ и „Лейди Аугуста“. По техните думи, националистите стрелят от палубите“*. Водещата посочва веднага други източници на информация, които екипът на БНТ е потърсил: **българското Министерство на отбраната и Министерството на външните работи (МВНР)** категорично отричат тази новина. Преразказана е и позицията на **собственика на „Царевна“**: той е разговарял с капитана на кораба, но отказал да даде повече подробности.

Следва репортаж на БНТ, изготвен от Нивелина Няголова - репортер от ТВЦ Варна (на фон на морето, на живо от Варна). Повтаря се информацията, дадена от водещата в студио. Репортерката преразказва позицията на управителя на компанията, наела екипажа - Николай Стефанов: всеки ден компанията разговаря по няколко пъти с моряците, всички са добре. Това, което е изтекло като новина за заложническата криза, всъщност не е вярно (фалшива новина). Припомня се, че преди седмица се появява и друга фалшива информация – че корабът е бил унищожен, а моряците – загинали. И тогава е имало опровержение. Министър-председателят Кирил Петков още в петък заявил – (преразказана е подробно позицията на премиера – официален източник): страната е готова във всеки момент да проведе спасителна операция и да евакуира българските моряци. За тази цел в Мариупол има изпратен специален отряд, който – при подходящи условия – ще изведе екипажа. Водят се постоянни разговори и с двете страни. На ниво управление комуникацията не е много добра и няма гаранция, че ако бъде осигурен зелен коридор, това наистина ще се случи. 260 метра е разстоянието от кораба до стената на пристанището. Имало опит в началото на седмицата, но капитанът отказал да изведе моряците, не бил сигурен, дали няма да започнат бойни действия. Спасителна операция ще бъде проведена, но денят и часът ѝ няма да бъдат съобщени.

Част от гостите в предаването „Говори сега“ също засягат темата, макар да са поканени да говорят по други проблеми (запитани от водещата, която иска от тях да коментират актуалната информация по горещото събитие):

Деница Сачева – депутат от ГЕРБ (законодателна власт, опозиция и бивш социален министър) е критично настроена към предприетите от правителството стъпки: през седмицата ГЕРБ е поискал свикване на Консултативния съвет за национална сигурност, заради разгласени подробности от бъдещата спасителна операция от страна на министър-председателя Кирил Петков в парламента. Не е трябвало да се огласяват детайли, за да не се застрашат моряците на кораба. Отговорността при евентуална опасност ще трябва да поеме министър-председателят.

Венко Сабрутев, депутат от ПП (законодателна власт, част от управляващата опозиция). Той съобщава, че преди да дойде в студиото, се чул с народен представител, поддържащ контакт с капитана и моряците (надежден източник). Сабрутев е лаконичен – моряците са живи и здрави, не са в плен, държавата прави всичко възможно, за да ги евакуира. Няма представители на Азов на кораба, това е лъжа, от него не се стреля. Представителят на ПП се изказва в защита на Кирил Петков – Министерският съвет е в тясна връзка с моряците, информацията в Народното събрание е била дадена в отговор на въпрос на опозицията какво се прави по въпроса с освобождаването на българските моряци. Събеседникът не вярва, че неверните руски съобщения за българските моряци може да са свързани с призивите за отзоваване на руския посланик Митрофанова от София.

ЦЕНТРАЛНИ НОВИНИ „ПО СВЕТА И У НАС“ 20 Ч.

Водещата, сама в кадър, повтаря новината, съобщена нееднократно през деня (на екрана отзад вървят кадри от кораб „Царевна“, заснет отдалече): българският кораб „Царевна“ е превзет от украинските националисти от Азов; веднага следва опровержение на тази новина като фалшива. Посочени са източниците на първата невярна информация – тя е разпространена от руските информационни сайтове. Цитира се **милицията на Донецката народна република**, според която „моряците са задържани като заложници, а националистите стрелят със 120-милиметрови минохвъргачки“. За източник на опровержението се цитира **МВНР**. От Ситуационния център там твърдят, че са в контакт с българските моряци и плашещите вести, разпространи от руските сайтове и агенции, не отговарят на истината. Преразказана е отново разширената позиция на управителя на фирмата, наела екипажа – Николай Стефанов. Той също отрича появилата се информация за заложническа криза. Разговарял е с моряците, те са в добро състояние и няма проблеми на борда. Припомнена е отново и друга фалшива новина, от предишната седмица: че същият този кораб е бил взривен от украинските националисти. *„Фалшивите новини са едно от силните оръжия на войната и не само“* (преход към репортаж за фалшивите новини въобще в социалните мрежи и как да се предпазим от тях).

ПРОГРАМА ХОРИЗОНТ НА БНР

„Политически некоректно“

Първата информация по темата с българските моряци на кораба „Царевна“ се появява на 10 април 12:20 в предаването „Политически НЕкоректно“ с водещ Петър Волгин. Водещият открива предаването с изказването, че има „притеснителна информация“, която „не е потвърдена от два независими източника“. „Украински националисти са заловили два чуждестранни кораба. „Царевна“ и „Лейди Август“... Това каза зам. началникът на народната милиция на **Донецката народна република Едуард Басурин**. Все още не е ясна съдбата на членовете на екипажа на тези кораби и тяхното здравословно състояние... Това са 17 български моряци.“ Информацията е била разпространена от няколко сайта, а позоваването е на **агенция ТАСС** и уточнението, че това е единствено информация от руска страна. Водещият завършва встъпителното си слово с думите *„Силно се надявам някой от българското правителство да реагира и да каже какво става.“* Човек, който да потвърди или опровергае тази новина очевидно не е потърсен. Гостът в предаването е Костадин Костадинов, лидер на партия **ВЪЗРАЖДАНЕ** по темата „Защитават ли българските управници нашият национален интерес“, но с обширно изявление по непотвърдената информация. Самият Костадинов казва, че се е чул с премиера Петков, който е заявил, че *„15 минути по-рано е говорил с капитана и той му е казал, че това не е вярно.“* Информацията не е потвърдена от друг източник, освен от руска страна. Официалните власти са я опровергали като неистина. Въпреки това Костадин Костадинов продължава с емоционално наслагване по темата, като продължава да развива въображаема сюжетна линия. *„Ако капитанът е с насочено дуло на оръжие трудно може да каже друго!“*. След измисления сюжет, асоциации със сомалийските пирати и други емоционално натоварващи думи за близките на моряците, разговорът продължава по вътрешнополитически теми. *„НАТО представлява заплаха за националната сигурност“*, продължава политикът. В 13:08 ч. отново в коментар на водещия е представена **официалната позиция на властите** с новина, че българските институции са в контакт с българските моряци. Опровергават информацията като фалшива новината от руска страна. Водещият този път се позовава на ръководителя на **пресцентъра на българското военно министерство, изказано пред БТВ, Митко Димитров**. В предаването следват мнения от слушатели. Един от слушателите отправя обвинения към водещия, че разпространява фалшиви новини, на което той отговаря *„След като го има по всички сайтове, ние не можем да мълчим“*, но не уточнява кои са тези сайтове, реално липсва източника на информацията. (повече за изданието: <https://www.cem.bg/controlbg/1413>).

Вечерен осведомителен бюлетин на БНР 18 ч.

Вечерният осведомителен бюлетин винаги започва с акцентите от деня. Опровергаването на информацията не е първа новина в акцентите. Представени са в следния ред: Оттеглянето на Андрей Гюров като кандидат за БНБ; К. Нинова е готова да напусне коалицията, ако се приеме документ за доставка на оръжие за Украйна.

В 18:05 ч. се излъчва съобщението, че българските власти опровергаха новината за пленени български моряци на кораба Царевна. Представена е кратка **обща информация от официални източници в рамките на минута**. Няма други позоваване на източници и цитати, няма събеседници. Информацията за опровергаването е кратка, в телеграфен стил, без излишни детайли. По-късно в емисията има информация за хода на военните действия, евакуация на цивилни от Луганска и Донецка област, с позоваване с данни и на двете страни.

ПРОГРАМА НОВА ТЕЛЕВИЗИЯ

Централна емисия НОВИНИТЕ на НОВА 19 ч.

Противоречива информация за съдбата на българския екипаж на кораба „Царевна“ в Мариупол. Съобщава се, че **милицията на Донецката Народна Република** е обявила, че нашият кораб заедно с екипажа му са били взети за заложници от украинските бойци от отряда „Азов“. Съобщава се, че от Външно Министерство са опровергали информацията. Потърсено е **Външно министерство**, което е уверило специално за НОВА ТЕЛЕВИЗИЯ за доброто състояние на 17 – те българските моряци.

В репортажа се цитират думите на **собственика на кораба Даниел Стефанов**, че руската информация за залавянето на моряците е фалшива.

ПРОГРАМА БТВ

Предаване „120 минути“ (17-19 Ч.)

На 10.04.2022 г. в предаването „120 минути“ в 16:58 ч. водещият Светослав Иванов съобщава, че Русия струпва военни сили в Източна Украйна в навечерието на битката за Донбас. Решението на Словакия да предостави противовъздушни системи С-300 на Киев бележи нов етап във войната, в който страни-членки на НАТО предоставят танкове и тежко въоръжение за украинската армия.

В 16:59 ч. водещият съобщава: *„Руски източници от признатата от Русия ДНР съобщиха, че корабът „Царевна“ край Мариупол със 17 български моряци на борда е бил завзет от украински националисти. **Българските власти нарекоха това фалшива новина.**“*

btv НОВИНИТЕ в 19:00 ч.

В 19:08 ч. водещата Лиляна Боянова съобщава: *„**Военното и външното ни министерство отрекоха корабът „Царевна“ с български моряци, блокиран край Мариупол над месец, да е бил превзет.**“* Водещият Иван Георгиев: *„По-рано днес ръководителят на полицията на самопровъзгласилата се **Донецка Народна Република Едуард Басурин** обяви, че украински националисти от Азов са заловили два чуждестранни кораба - „Царевна“ и „Лейди Август“.*

Глас на репортер: *„**Вие казахте, че моряците са задържани.**“* Едуард Басурин, ръководител на полицията на ДНР: *„**Да, задържани са и от техния кораб се стреля. Те се намират на кораба. Това е всичко. Няма да кажа повече. Ние се опитваме да ги освободим.**“* В 19:09 ч. - водещият Иван Георгиев: *„**Мениджърът на фирмата, собственик на кораба, каза, че на борда няма***

чужди хора, а моряците са добре.“ Текст на екрана: „Българските моряци. Военно министерство отрече корабът „Царевна“ да е бил превзет.“

ДАРИК РАДИО БЪЛГАРИЯ

Новините в 18 ч.

Новинарската информационна емисия на програма ДАРИК РАДИО БЪЛГАРИЯ започва в 18:36 часа, заради предаване на футболна среща пряко в ефира. Темата за българските моряци на кораба „Царевна“ е представена като втора новина след избора на гуверньор на БНБ.

Водещият на емисията представя новината - „Българското външно министерство, отрекоха появилите се днес информации, че украински части са превзели българския кораб на пристанището в Мариупол, както твърдяха **източници от Донецката народна република** цитирани от руски медии. **Ситуационният център към МВНР** е в постоянен контакт с българските моряци и обясняват, че всички те са добре. **Военното ведомство** също отрече корабът „Царевна“ да е превзет. Изказва се и Митко Димитров – ръководителят на пресцентъра на военното ведомство „Българските институции са в контакт с българските моряци и опровергават като фалшива новината разпространена в руски сайтове, че корабът е превзет“. Водещият обобщава, че „Отстъпващи от Мариупол украински националисти са превзели два чуждестранни кораба, предаде по-рано днес **Агенция ТАСС**, позовавайки се на **заместник-началника на Народната милиция на Донецката народна република Едуард Басурин**“.

BULGARIA ON AIR

"Новините ON AIR" в 18:30 ч. централна емисия

Новината за случая с кораба "Царевна" не е водеща новина. Позиционирана е в края на емисията. Водещата на новините съобщава, че **Военното министерство** е отрекло информацията от руски медии, че българският кораб „Царевна“ е бил превзет от украинския батальон „Азов“. По информация от властите моряците са добре. Информацията е опровергана и от **Министерството на външните работи**. По информация от петък (8.04) български военни са заминали за Мариупол, за да помогнат за изтеглянето на моряците от блокираният там кораб.

11.04.2022 Г. ПОНЕДЕЛНИК

След неделната новина, медиите търсят информация от „първа ръка“ за случващото се на плавателния съд. В програмите се разпространява запис с гласовете на капитана и моряци от „Царевна“ (предоставен или от собственика или от правителствени източници). Намерени са и специалисти, които допълват с информация случая като описват международни стандарти и норми за действие при подобни ситуации.

В ХОРИЗОНТ говори капитан Димитър Димитров, президент на Европейската конфедерация на асоциацията на морските капитани. По темата се изказва и Радан Кънев, български евродепутат от ЕНП. В програма НОВА ТЕЛЕВИЗИЯ участват двама морски експерти Илия Налбантов – военен експерт, председател на асоциация „Джордж Маршал“ и капитан Христо Папукчиев – бивш член на звено за разследване на морски престъпление. В програма БТВ участват директорът на Ситуационния център към МВНР Антон Марков и отново капитан Димитър Димитров, президент на Европейската конфедерация на Асоциацията на морските капитани. Програма ДАРИК РАДИО БЪЛГАРИЯ се позовава на ТАСС и на руската ТВ1, които цитират лидерът на Донецката народна република Денис Пишулин.

ПРОГРАМА БНТ1

„По света и у нас“ 20 ч.

Новината за „Царевна“ е първа в централната емисия. Водещите информират, че екипажът не е бил заплашван, всички са добре. Преразказани са позициите на капитана и собственика. Репортер от РТВЦ - Варна Николина Няголова е включена с обобщение, в което се повтарят същите факти и се анонсира репортаж с аудиозапис на капитана и моряците, предоставен на БНТ (информация от първа ръка) и далечни кадри от кораба. Темата е - какво се случва на кораба, какво се очаква? *„На борда няма никакви чужди лица, нито пък екипажът е бил заплашван от някоя от страните“*, чуваме от капитана. *„Има провизии, хората са в добро здравословно състояние.“* *„Корабът не е под обстрел“*. *„Ничията полоса се е изместила“*, са други откъси от записа на капитана, който се надява да няма случайни попадения на снаряди. Следват кратките изказвания на моряците – те гледат спокойно на нещата, надяват се да се справят. Водещата дава още информация, получена от първа ръка - че корабът не е повреден, че може да плава и да напусне пристанището на Мариупол при първа възможност, има необходимост само от малки ремонти. Страната ни полага усилия, за да помогне за евакуацията на екипажа.

ПРОГРАМА ХОРИЗОНТ НА БНР

„Преди всички“

В предаването „Преди всички“ темата за българските моряци се разглежда по-разширено в 7:23 с интервю с капитан **Димитър Димитров, президент на Европейската конфедерация на асоциацията на морските капитани**. *„За съжаление, няма никаква гаранция за нашите моряци. Трябва да се доверяваме на действията на корабособствениците“*. В разговора той прави исторически препратки към предишни случаи със задържане на други кораби и какви действия са били предприемани тогава. Най-доброто в момента е *„ненасилие и търсене на всички средства, за да бъде доставена храна и вода“*. На въпроса какво може да направи правителството отговаря: *„Министерството на отбраната съм сигурен, че нищо не може да направи. Външно министерство съм сигурен, че прави всичко възможно, съвместно с всички организации. Всяко (предварително) споменаване на каквито и да е действия ги обрича на неуспех, още повече в средствата за масова информация. Затова е важно да се действа в пълна конфиденциалност. По време на война не е ясно и от двете страни кой какво спазва от международните норми“*. Разговорът е изцяло в информационен план, не е натоварен с излишна емоционалност.

Следващото споменаване на темата за българските моряци е малко по-късно в предаването в 08:12 ч., когато гост е **Радан Кънев (ЕНП)** по повод предстояща конференция *„Войната в Украйна и рисковете за страните от Западните Балкани“*. Той дава бърз отговор по казуса с българските моряци и дали темата се коментира в ЕП. *„Тежките нарушения на международните правила за водене на война е едно от страшните лица на агресията.“* Говори общо за ужасите на войната, руската пропаганда. *„Предоставянето на военна помощ за Украйна като вземане на страна във войната е натрапено мнение от определени политици у нас. Това е напълно легитимно действие по международното право и не значи заемане на страна. Това е пропаганда толкова ясна, че не вярвам, че хората, които го разпространяват, са с чисти намерения и обслужват чужди интереси.“* Не споменава конкретни имена. Агресията на Русия в Украйна събужда стари демони на Балканите.

„Нещо повече“

В предаването „Нещо повече“ на 11 април липсва гост, който да говори конкретно по темата за случая със задържаните български моряци на кораба „Царевна“. Темите са политически – поредните трусове в коалицията, цената на горивата, изборите за президент във Франция.

Вечерен осведомителен бюлетин

Темата се явява почти в края на емисията в 18:15 ч. в кратка новина „българските моряци, блокирани в Мариупол са добре, а на кораба няма чужди лица. Това стана ясно от запис на **разговор с капитана**. Включен е запис от разговора с капитана – „*обстановката е нормална, на кораба няма външни лица, корабът не е под обстрел*“.

ПРОГРАМА НОВА ТЕЛЕВИЗИЯ

„Здравей, България“

АНОНС на „Здравей България“ - *Какви са възможностите за извеждането на българските моряци от Мариупол*. Коментар от водещите Виктор Николаев и Мира Иванова – има ли опасност за моряците. От руска страна е обявено, че нашите моряци са държани като заложници от Азов, но е съобщено, че тази хипотеза е опровергана пред НОВА от собственика на кораба; обсъдени са какви са възможните сценарии.

В предаването **участва Илия Налбантов – военен експерт председател на асоциация „Джордж Маршал“ и капитан Христо Папукчиев** – бивш член на звеното за разследване на морски престъпление към МТИТС Коментар на хипотезата за превземането на кораба; може ли всеки да се качи на борда на кораба. Възможно ли е да бъдат безопасно изведени. Всички моряци са останали доброволно без един.

Централните НОВИНИ на НОВА

Съобщава се за доброто състояние на моряците от кораба и се опровергава изнесената информация за превземане на кораба. Информацията е от **телефонен разговор между управителя на кораба и екипажа** разпространена до медиите; съобщава се че **ситуационният център към МВНР** също поддържа постоянна връзка с екипажа. Излъчен е репортаж с разговор между капитанът Павел Павлов и корабния техник Радослав Стоянов и управителя на кораба; показват се сателитни кадри на мястото, където е блокиран корабът; показват се обобщени мненията на експертите участвали в „Здравей, България“ на същия ден; информацията е обобщена от репортера Глория Николова.

ПРОГРАМА БТВ

На 11.04.2022 г. в програма БТВ по темата за случая с кораба „Царевна“ са излъчени репортажи в предаването „Тази сутрин“ (06:00-09:30 ч.) с водещ Златимир Йочев и в централната емисия **btv НОВИНИТЕ** в 19:00 ч. с водещи Виктория Петрова и Юксел Кадриев.

„Тази сутрин“

В сутрешния блок в 06:30 ч. Виктория Готева, водеща на **btv НОВИНИТЕ**, съобщава, че **военното и външното министерства** в крайна сметка са отrekli корабът „Царевна“ с български моряци, който е блокиран край Мариупол повече от месец, да е бил превзет. Предишния ден **Едуард Басурин от самопровъзгласилата се ДНР** обявил, че украински националисти от Азов са заловили два чуждестранни кораба – „Царевна“ и „Лейди Августа“, но информацията след това била опровергана. В репортажа са включени думите на Едуард Басурин, ръководител на полицията на самопровъзгласилата се ДНР, който по време на телефонен разговор по повод информация за задържани моряци, казва, че са задържани от Азов и от техния кораб се стреля, намират се на кораба. В телефонния разговор Басурин подчертава, че това е всичко, че няма да

каже повече, че се опитват да ги освободят. В 06:31 ч. bTV НОВИНИТЕ съобщават, че мениджърът на фирмата, собственик на кораба, е казал, че на борда няма чужди хора, а моряците са добре. По думите на водещия на предаването „Тази сутрин“ Златимир Йочев, продължава пропагандата, дезинформацията по линия на войната, която вече месец и половина се вихри в Украйна.

БТВ Новините – 19 ч.

В емисията bTV НОВИНИТЕ в 19:00 ч. темата за съдбата на българските моряци на кораба „Царевна“ е сред водещите. В анонса на темите в емисията се посочва, че в телефонен запис **капитанът на кораба** е обявил, че блокираните български моряци край Мариупол са добре, имат достатъчно провизии. Чува се гласът на **член на екипажа**, който казва, че са живи и здрави, имат храна, вода. Излъченият репортаж по темата в 19:06 ч. съдържа информация, че моряците на кораб „Царевна“, който е блокиран на пристанището в Мариупол, са добре. Водещата Виктория Петрова съобщава за състоялия се телефонен разговор между екипажа и управителя на компанията-мениджър на плавателния съд, от който става ясно, че моряците имат достатъчно провизии, а на борда не са стъпвали нито руски, нито украински военни. Водещата припомня на зрителите, че българските моряци на два кораба във водите на Украйна очакват своята евакуация. На борда на „Царевна“ при Мариупол има 17 българи, а в района на Одеса се намира „Рожен“ с още 17 българи на борда. Шестима от тях вече са слезли на сушата. В кадри се виждат морето и кораб. Чрез текст на екрана се съобщава за гласовете от кораба и че българските моряци на „Царевна“ са добре, няма външни хора на борда. Излъчен е разговор, състоял се същата сутрин между управителя на компанията - мениджър на кораба Даниел Стефанов и членове на екипажа. Поводът - фалшивата новина, разпространена от руски сайтове. В разговора капитанът на кораба подчертава, че са добре, отговаря нормално на въпроса за датата - 11 април, часът е 10 ч. и 7 мин. в момента. По думите на капитана на кораба Павел Павлов, на борда няма чужди лица, а по повод на разпространена в медиите новина, отбелязва, че това не отговаря на никакви истини, на борда няма никакви чужди лица от никоя страна, нито пък екипажът е бил заплашван от някоя от страните. Освен капитана, в разговора се включват още двама души, които потвърждават, че са добре и че на борда има всичко необходимо за още около две седмици. **Членът на екипажа Радослав Стоянов** потвърждава, че са живи-здрави, имат храна, вода, не са заплашвани нито от руска, нито от украинска страна. В репортажа се съобщава, че членовете на екипажа са казали, че се намират на безопасно разстояние от пристанището Мариупол, където се водят сражения. Капитанът Павел Павлов посочва, че обстановката в порта около кораба в случая е нормална, водят се сражения за овладяване на пристанището, които са на разстояние повече от 500 метра. **Министерство на външните работи** е съобщило за БТВ, че е в постоянен контакт с екипажа. В края на репортажа се съобщава новината, че България спира обмена на класифицирана информация с Русия.

В продължението на новините в 19:54 ч. в студиото гост е **директорът на Ситуационния център към МВНР Антон Марков**, който отговаря на въпросите на водещите, свързани с последната информация за ситуацията с кораба. Текст на екрана: „*Блокираният кораб. При какви условия и кога ще се проведе спасителна акция за моряците?*“. Марков съобщава, че в момента около кораба е спокойно, фронтовата линия се е изместила с около 1000-2000 метра след самия кораб и там няма пряка опасност за нашия екипаж. Осъществява се постоянен контакт с екипажа, добре се чувстват, няма изстрели, няма гърмежи около тях в момента, спокойно е всичко. На въпрос качвал ли се е на кораба някой от руска, украинска страна, Антон Марков отговаря, че няма такова нещо. Моряците са на кораба, разполагат с достатъчно провизии, храна. Според Антон Марков, основният проблем е дезинформацията, която идва отвсякъде и това силно усложнява работата на всички институции, ангажирани със случая. По отношение на безопасността се взимат всякакви мерки. Самата операция се координира от Министерски съвет на Република България съвместно с всички институции, които са компетентни по въпроса, и съвместно се взимат решенията по казуса. На този етап 14 човека са изявили желание за

сухопътна евакуация, при възможност на такава. Антон Марков подчертава, че към този момент все още няма възможност за евакуация, тъй като се водят активни бойни действия в града, прочистване и е прекалено опасно да се предприемат такива действия. Антон Марков информира, че корабът „Рожен“ се намира на пристанище в Черноморск. Шест български моряци вече са евакуирани от този кораб и се намират в България. Остават 11 са на борда на кораба. По тяхна оценка имат за около три месеца провизии и вода, така че там засега всичко е спокойно. Има един български моряк на датски кораб, на когото също са му помогнали и той се намира също в България.

В пряко включване от Варна кореспондентът Йордан Фотев разговаря с **капитан Димитър Димитров, президент на Европейската конфедерация на Асоциацията на морските капитани**. Капитан Димитров казва, че има разписани правила за действие от страна на екипажа, на моряците. Това е една ситуация, не е обичайна, но всеки кораб има корабен план за сигурността, също и всеки оператор на кораб, компанията има план за сигурността, в който има разписани действия на екипажа, като принципът на ненасилие е най-важен. Всеки моряк в зависимост от длъжността си преминава повече или по-малко обучение съгласно международния кодекс по сигурност, като най-продължително обучение преминават старшите офицери. По думите на капитан Димитров, държавата може да предприеме мерки дотолкова, доколкото тя е член на международни организации и чрез тях по дипломатически път да предприеме действия за осигуряване на безопасността на хората, на нейните граждани. Капитан Димитров изразява убеденост, че всяка държава, която има граждани в този район, е предприела необходимите действия.

Гостът в студиото Антон Марков потвърждава казаното от капитан Димитров, че българската държава наистина е взела всички дипломатически мерки. Нашият посланик в Лондон, той е представител за международна морска организация, в постоянна връзка е с тях и в постоянна комуникация за осигуряване на сини коридори за нашите кораби. На въпрос има ли кораби под чужд флаг, на други държави - наши партньори в ЕС, които са били евакуирани, искаме ли помощ от ЕС, Антон Марков подчертава, че към този етап няма и поне не се знае за такива кораби, подадена е информацията и към нашите партньори от ЕС и при организация на такива канали съвместно ще се действа.

ПРОГРАМА ДАРИК РАДИО БЪЛГАРИЯ

„Денят на ДАРИК“

Четвърта по ред е новината, че *„Силите на Донецката народна република поеха контрола над пристанището в Мариупол. Това съобщи по руската ТВ1 канал лидерът на Донецката народна република Денис Пишулин. „По отношение на пристанището Мариупол, то сега е под наш контрол“ - каза той цитиран от ТАСС.* Информацията не може да бъде потвърдена. По-рано днес той заяви, че силите на Донецка народна република ще увеличат интензитета на сраженията с украинските сили. Украинският президент Владимир Зеленски изнесе реч пред Южно корейския парламент и помоли Сеул за всяка военна помощ, която може да предостави. *„Десетки хиляди души вероятно са били убити при руския щурм в град Мариупол в югоизточната част на Украйна“.* Павел Павлов – капитан на кораба в телефонен разговор с представител на компанията заяви, че *„На борда на кораба Царевна с български моряци, който над месец е блокиран край Мариупол няма чужди лица. Информацията, която се разпространява, че е превзет не отговаря на истината“.*

ПРОГРАМА BULGARIA ON AIR

„Новините ON AIR“ В 18.30 ч. централна емисия

В централната новинарска емисия „Новините“ един от акцентите е, че седемнадесетте моряци, блокирани в кораба Царевна в Мариупол са добре. Информацията е от **капитана на кораба**

Павел Павлов, с който се е свързала българската фирма, наела екипажа. Темата не е водеща и е разположена в средата на емисията.

След като водещите съобщават тази информация следва включване на живо с репортер пред Министерството на външните работи. Репортерът обобщава всичко известно до момента. Моряците още не могат да напуснат кораба. Репортерът отново повтаря, че капитанът е заявил че всички моряци са в добро здравословно състояние и имат достатъчно запаси от храна, вода и гориво. Външното министерство е в постоянен контакт със сънародниците ни там. По информация от **Външно министерство** моряците не са похитени. Напомня, че на 10.04.2022 г. българското правителство опроверга твърденията на самопровъзгласилата се Донецка народна република и руски медии, че корабът е под контрол на украински националисти от Азов. След включването на живо следва още един репортаж за българския кораб. Глас зад кадър, на фона на кадри на плавателен съд отново повтаря, че Българските моряци още не могат да напуснат кораба, но са добре, имат храна, вода и гориво по информация разпространена до българските медии от собственикът на кораба, който е провел разговор с капитана и членовете на екипажа. Показано е изявление на капитана Павел Павлов, от което отново става ясно, че новината която се тиражира е невярна и отрича на борда на кораба да е имало чужди лица. Никоя от страните не е заплашвала екипажа. Пак се повтаря, че всички са здрави и със запаси от храна и вода за още 15 дни. Съобщава се че Външно министерство са в непрекъснат контакт с моряците, а по информация от моряците обстановката вече не е толкова напрегната, тъй като военните действия се отдалечават от кораба. Корабът не е под обстрел, плавателният съд е в пълна изправност и има възможност да плава. Следва включване на живо на репортерът, който допълва, че в момента евакуацията на кораба е невъзможна, заради открити мини в Черно море и военната обстановка не позволява хората да бъдат евакуирани. Новинарската емисия продължава.

Веднага след това, във връзка с темата е излъчено интервю с Александрина Пендачанска, оперна певица. Тя обяснява причината за напускане на Обществения съвет на БНР, а именно изопачаване на истината. Не иска името и да се свързва с медията, в която работи Петър Волгин, журналист. Излъчено е кратко интервю с Волгин, който отхвърля обвиненията към него в дезинформация и руска пропаганда. В предаването „Политически Некоректно“ на БНР, където Волгин е водещ, а събеседник е Костадин Костадинов, лидер на ПП „Възраждане“ темата е: „Как управляващите защитават българските интереси.“ Според Волгин трябва да се грижим за българските национални интереси и слушателите трябва да получават различна информация. Той смята, че е спазил всички изисквания на ЗРТ. Следва интервю с Милен Митев, генерален директор на БНР. БНР Ще извърши проверка по случая. На темата е отделено значително място в емисията, въпреки че не е водеща Една и съща информация е повторена няколко пъти, като всеки път се допълва с още известни факти. Съобщени са източниците на информация и хронологията на развитие на случая Царевна.

12.04.2022 Г., ВТОРНИК

Журналистите продължават да търсят експертни мнения за случващото се с кораба „Царевна“. В БНТ1 гостува Димитър Димитров, председател на европейската конфедерация на Международната асоциация на морските капитани. В БТВ гостуват Ангел Найденов, бивш министър на отбраната, и Явор Сидеров, експерт и преподавател. В наблюдаваните предавания в няколко програми темата изцяло липсва.

ПРОГРАМА БНТ1

„Денят започва“

В предаването се обръща голямо внимание на случая: първо водеща анонсира повторение на информацията и репортажа от централната емисия „По света и у нас“ от предишния ден. По-

късно в предаването тя дава още информация за това - как са моряците се чувстват (отново за фон на половината екран се ползват кадри с общи планове на кораба). (Повторение на уверенията, че екипажът има достатъчно храна и вода и е добре.)

Следва репортаж на Петър Дойкински, журналист от РТВЦ Варна, повтарят се някои факти и се разкриват актуални подробности: на борда на кораба има 17 български моряци и един украински. Намират се в добро здравословно състояние. Разполагат и с достатъчно гориво, за да напуснат пристанището при първа възможност. В репортажа е включено и интервю на репортера с **Димитър Димитров, председател на европейската конфедерация на Международната асоциация на морските капитани** (експертно мнение от първа ръка, не коментира кой е крив и кой прав в конфликта Русия-Украйна, говори по същество за ситуацията на кораба и за международната регулация, уреждаща подобни случаи). Как да действат корабособственикът и държавата, за да бъдат безопасно евакуирани моряците. Експертът пояснява, че се действа чрез корабособственика, чрез „администрация на флага“ и чрез представители (агенти) на място. По регламент операторът на кораба има система за сигурност на кораба, в нея са предписани всички действия. Има офицер по сигурността и корабен план за сигурност. От своя страна държавата действа по дипломатически канали, чрез международни организации. В случая съществува трето, най-високо ниво на сигурност. Моряците имат опит в това отношение от пристанища в Близкия Изток. Действа се според случая. Какви са възможностите за евакуация в момента: Трябва да се преговаря с двете воюващи страни, или ако фронтът се отдалечи, да се предприемат бързи действия. Да се осигури коридор за евакуация на хората, защото е нереално да се изведе корабът от пристанището. В международните конвенции на ООН, в търговските и застрахователни договори съществува клауза за военен риск. Нормативна уредба има, въпросът е как ще се спазва от двете страни. И този събеседник осъжда фалшивите новини - те въздействат негативно на всички. Близките се притесняват, екипажът също, а планирането на подпомагащи действия се възпрепятства от неверните твърдения. Те бързо биват опровергани, но внасят излишен негативизъм. Събеседникът призовава всички, които пускат такива съобщения, да бъдат разумни и отговорни, защото пречат на спасителната операция. Очаква се подходящ времеви коридор, за да се случи безопасно евакуацията. (Част от този репортаж се повтаря в кратките новинарски емисии в рамките на „Денят започва“).

„По света и у нас“ 20 ч.

В централните новини се повтаря (преразказана) част от позицията на Димитър Димитров – „извеждането на кораба и екипажа на този етап по море е нереално“. Светлана Ганчева, журналист от РТВЦ Варна, предава част от отговорите на Димитров за това, как се действа при подобни ситуации на военен конфликт и каква е международната регулация. Като синхрон е пусната друга част от интервюто с експерта.

ПОРГРАМА БТВ

„Тази сутрин“

На 12.04.2022 г. в предаването „Тази сутрин“ в 06:24 ч. водещият Златимир Йочев припомня на зрителите за съдбата на българските моряци в кораба „Царевна“, блокиран на пристанището в Мариупол. Водещият съобщава, че те са добре, а това е станало ясно от телефонен разговор между екипажа и управителя на компанията - мениджър на плавателния съд. По думите на водещия, български моряци на два кораба във водите на Украйна очакват своята евакуация вече от месец, месец и половина. На кораба „Царевна“ има 17 българи, а в района на Одеса се намира корабът „Рожен“ с още 17 българи на борда. Шестима обаче от тях вече са слезли на сушата, били са успешно евакуирани. Темата ще се следи в **btv НОВИНИТЕ**. В кадър се вижда карта „Български моряци в Украйна“, на която са показани местоположенията на корабите „Царевна“ край Мариупол и „Рожен“ край Черноморск.

Водещият на bTV НОВИНИТЕ Денислав Борисов съобщава, че голяма част са поискали да бъдат евакуирани и по суша, но от Външно министерство казват, че на този етап няма такава възможност и продължават да търсят начини и пътища.

Водещият на сутрешния блок анонсира, че в предаването „Тази сутрин“ ще има разговор с бившия министър на отбраната Ангел Найденов и политолога и военен експерт Явор Сидеров по въпросите дали България се забавя, имало ли е въобще вариант да изтегли своите моряци от водите на Украйна.

В емисията bTV НОВИНИТЕ в 07:00 ч. с водещ Денислав Борисов първа новина е темата за продължаващите усилия да бъдат евакуирани българските моряци на кораба „Царевна“, блокирани на пристанището в Мариупол. В емисията се съобщава, че Министерството на външните работи е в постоянен контакт с екипажа. На този етап 14 души са изявили желание за сухопътна евакуация. Към момента такава все още няма. Общо 17 са българските моряци на кораба. В телефонен разговор между екипажа и управителя на компанията -мениджър на плавателния съд става ясно, че всички са добре, а на борда няма нито руски, нито украински военни. В емисията е включена информация за кораба „Рожен“ в Черноморск, от който са евакуирани шестима български моряци, а на борда остават 11 души.

Същата информация по темата се съдържа в емисията bTV НОВИНИТЕ в 09:00 ч. с водещ Денислав Борисов. В тази емисия bTV НОВИНИТЕ информацията за кораба „Царевна“ не е първа новина.

В 08:05 ч. в предаването „Тази сутрин“ по темата за войната в Украйна и за съдбата на българските моряци от кораба „Царевна“ е излъчен репортаж с включени гласове от кораба. В записа се чува **гласът на капитана на кораба Павел Павлов**, който казва, че на борда няма чужди лица, че тази новина, която се разпространява по медиите, абсолютно не отговаря на никакви истини. На борда няма чужди лица от никоя страна, нито екипажът е бил заплашван от някоя от страните. Чува се гласът на **члена на екипажа Радослав Стоянов**, че са живи и здрави, имат храна, вода, не са заплашвани нито от руска, нито от украинска страна. Обстановката в порта около кораба е нормална. Водят се сражения за овладяване на порта, които са на разстояние от кораба, повече от 500 метра.

Водещият на предаването представя гостите в студиото **Ангел Найденов, бивш министър на отбраната, и Явор Сидеров, експерт и преподавател**. Политологът Явор Сидеров подчертава, че дори тази новина да е фалшива, потенциал за проблеми има винаги. България много лесно може да бъде въввлечена в проблеми, свързани с войната, и отбелязва необходимостта моряците да бъдат извадени незабавно оттам. Бившият министър на отбраната Ангел Найденов посочва, че българското правителство има роля дотолкова, доколкото се опитва да постигне някакво съгласие или с украинската, или с руската страна. По думите на Ангел Найденов, безопасно е да се търси сухопътно изтегляне, тъй като е ясно, че заливите са минирани. Подчертава, че е трудно да се осигури син коридор за корабите, които са задържани в пристанището, така че трябва да се търси друга възможност.

Водещият на предаването Златимир Йочев акцентира върху важността на съдбата на гр. Мариупол с изглед към Азовско море и ако той попадне под контрол на руснаците, с кого ще преговаря България и въобще на фона на взаимоотношенията на двете държави, ще стане ли по-сложно тогава. Според Явор Сидеров, абсолютен приоритет в България са животът и здравето на българските граждани, моряците. От изказаното мнение става ясно, че важното е моряците да бъдат изведени оттам, а че Мариупол е ключова точка в руската стратегия.

В разговора в студиото се прави паралел с другия кораб, от който още в първите дни са били изведени моряци на сушата. Според Ангел Найденов, има изведени моряци, които са декларирали желанието да бъдат евакуирани. В началните дни на войната по данни на Асоциацията на германските корабособственици е имало повече от 100 задържани кораба, като към този момент са около 67 кораба.

Гостът в студиото Ангел Найденов изразява надежда да се постигне споразумение и да се осигури безопасност за моряците и за тези, които искат да се евакуират. Коментарът на Ангел

Найденев продължава по темата за ключовата роля на Мариупол като точка, към която са насочени бойните действия на руските войски. Разговорът в студиото продължава по темите за възможните ходове на войната в Украйна, реакцията на европейските лидери относно събитията в Украйна, ролята на ЕС и НАТО, санкциите. Чрез видеовръзка **разследващият журналист Христо Грозев** коментира работата на руските служби, хода на войната.

13.04.2022 Г., СРЯДА

Новината на деня е евакуацията на 14 български моряци от „Царевна“. Основен източник на информация е българското правителство и лично премиерът К. Петков. От БТВ търсят и алтернативен източник на информация - Даниил Бесонов, зам.-министър на информацията на самопровъзгласилата се Донецка народна република. В БНТ1 участват директорът на ситуационния център във Външно министерство Антон Марков и Иван Янкулов, експерт по антитероризъм.

ПРОГРАМА БНТ1

„Още от деня“

Водещата припомня, че 14 българи и един украинец са евакуирани от блокирания край Мариупол кораб „Царевна“. Подробности за операцията и състоянието на сънародниците ни са дадени от госта – компетентен представител на изпълнителната власт, който е координирал цялата логистика по спасяването: **директорът на ситуационния център във Външно министерство Антон Марков**. Събеседникът потвърждава, че моряците са в добро здраве и се намират извън град Мариупол, че ще си дойдат със самолет. Обяснява кога е започнала операцията и казва кога трябва да приключи. На въпроса „Защо финалните действия са предприети днес“, гостът отговаря, че денят е подходящ, тъй като обстановката на пристанището е спокойна. На въпроса кой ръководи операцията, отговорът е – МВНР, службите, МНО; всички участват активно. Оповестяването на чувствителна информация от трибуната на парламента не е забавило операцията, твърди Марков. Групата по евакуацията е работила под ръководството на ген. Венелин Венев – директор на „Военно разузнаване“, но той не е бил в Мариупол, това е грешна интерпретация на думите на министър-председателя. Гостът отказва да отговори на въпроси като: Кой оказва съдействие за операцията? Кои са хората, извършващи операцията, кой ръководи операцията на място, какъв е маршрутът и т.н. Моли всички медии да не разпространяват фалшиви новини и интерпретации. Обяснява и какво има предвид под фалшиви новини - че корабът е превзет от азовски войници, че е унищожен. Риск за моряците е имало потенциално, доколкото се намират в горещ район. Но в кораба те са били в безопасност и не е имало ситуация на непосредствен риск. „Защо пътят на спасената група минава през Донецк?“, настоява водещата, а Марков отново отказва да коментира маршрута. Само потвърждава, че има осигурен коридор за моряците. Уверява, че няма опасност те да попаднат в „сандвич“ между различни воюващи групировки. Директорът на ситуационния център потвърждава и новината, че капитанът, двама българи и двама украински граждани по собствено желание са останали на кораба. Ако утре размислят, ще се работи за тяхната евакуация. Насила евакуация не се прави. Те имат вода и храна за над месец. Марков отговаря и на въпроса, не е ли било възможно да се евакуират моряците по-рано: двата входа на пристанището са минирани. Пристанището е било минирано още от първия ден на войната. Другите кораби са били около пристанището, на рейд, заради това са успели да отплават. Нашият кораб е бил на пристанището, привързан на док. Самата фирма собственик се обърнала към тях за помощ на 15-ти март и оттогава не са спирали да работят по случая. Събеседникът дава информация и за друг български кораб - „Рожен“ в Черноморск. Оттам желаещите вече са евакуирани. Има и друг български моряк, на датски кораб, съдействали са му да се прибере. Работи се по евакуирането на всички българи, които искат да се приберат. От ситуационния център се чуват с групата по евакуация непрекъснато. „Не избързва ли правителството да се похвали, щом моряците още не са у нас?“, пита водещата. Отговорът - премиерът е съобщил

новината, след като тя е излязла по български сайтове. Преценено е, че е по-добре да се направи официално изявление, за да няма фалшиви новини.

„По света и у нас“ 20 ч.

В централната емисия „По света и у нас“ новината за евакуирането на 14 от българските и 1 от украинските моряци е първа в информационния поток. Капитан, старши помощник и още 3-ма моряци са останали на кораба по тяхно желание. Припомня се цялата хронология около блокажа на кораба. Журналистът от варненския РТВЦ Нора Бочева се включва с обширен репортаж: Очаква се моряците да пристигнат до два 2 дни; от съображения за сигурност не се знае техният маршрут. Близките им отказват коментар. **Преразказва се част от интервюто с Антон Марков** в „Още от деня“, а друга част е излъчена чрез повтаряне на откъс (синхрон). Включен е синхрон на **Кирил Петков (изпълнителна власт)**, също повтарящ част от съобщената информация. **Румен Радев (президентска институция)** също участва в репортажа със синхрон. Неговата позиция е, че правителството и службите правят всичко възможно, за да гарантират здравето и безопасността на моряците. Част от интервюто на Антон Марков не е преразказано, а е повторено (синхрон). Повторено е и част от интервюто на **експерта Димитър Димитров**, председател на европейската конфедерация на Международната асоциация на морските капитани, от предишния ден (част синхрон, част преразказана позиция). Собственикът на компанията и близките отказват коментар за момента, но са осведомени за хода на спасителната акция. Засега корабът остава в пристанището, подходът към пристанището е минирен.

В централната емисия „По света и у нас“ за деня е включена и част от интервю на журналиста Иво Никодимов с **Иван Янкулов, експерт по антитероризъм** (то е повторение от по-ранни новинарски емисии през деня, които не са включени в наблюдението). Експертът говори за обичайните практики при извеждането на цивилни хора от рискови зони. Засяга проблема за координацията между службите. Твърди, че обикновено се търси контакт и взаимодействие с една от двете страни във военния конфликт. В конкретният случай е имало подкрепа за каузата на евакуацията от една от враждуващите страни. Ако не, моряците биха се оказали в т. нар. „сандвич“. При спасение на цивилни от военни зони има два варианта на тактика – да се разчита на скорост, или да се използва военна хитрост – камуфлирани действия. Винаги се обмислят няколко варианта за оттегляне и алтернативни маршрути. При спасяване от специализирани отряди, се осигурява огнева подкрепа и се използват различни прикрития (например, тъмната част на деня).

ПРОГРАМА ХОРИЗОНТ НА БНР

„Нещо повече“

В следобедното предаване „Нещо повече“ темата по същество също отсъства. Разгледани са отношенията в коалицията в тежка ситуация на война и кризи; проверки за злоупотреби с европейски средства и др;

В 16:45 ч. водещата съобщава, че *„14 български моряци напуснаха пристанището в Мариупол и предстои да се завърнат у нас (...) по информация на Кирил Петков. Трима български (...) моряци остават на кораба по собствено желание.“* Няма повече информация по случая. Тази новина се използва като преход за представяне на следващия гост в предаването – запис на разговор с Ник Рейнолдс от британски Кралски институт за изследвания в областта на отбраната и сигурността – за битката в Мариупол, прогнози, сценарий за последващо развитие на войната; *(„обновяване на руската офанзива не е невъзможно, но изглежда малко вероятно; украинците се справят много добре в отбраната, но за контраофанзива им трябва много повече техника. Трудно е да се каже кой ще победи в Донбас. Помощта на Запада може да обърнат хода на бойните действия, но това няма да стане достатъчно бързо, за да се спаси Мариупол“)*

Няма коментар на водещия след това, няма други гости по темата.

Вечерния осведомителен бюлетин в 18:00 ч.

Във Вечерния бюлетин първа новина е „14 български моряци вече са евакуирани и се намират извън пристанището“. Включен е и запис с **премиера Кирил Петков** „Предстои групата да се придвижи до Донецк, след което ще се приберат у нас (...) критичните метри вече са направени, в безопасност са“. Цялата новина е 1 минута само с най-важното, без допълнителна информация, без позоваване на други източници.

ПРОГРАМА НОВА ТЕЛЕВИЗИЯ

Централна емисия новини НОВИНИТЕ на НОВА - 19:00 ч.

Водещата новина е началото на спасителната операция по извеждането на българските моряци от зоната на военни действия. В ход е „Операция Царевна“ с евакуация на 14 българи и 1 украинец, петима моряци са останали на кораба, от които трима българи. Представено е **изказване на министър-председателя Кирил Петков** от обяд, в което съобщава за старта на спасителната операция в Мариупол, излъчено е **интервю с капитан Димитър Димитров** от Европейска конфедерация на морските капитани; присъства и изказване на **президента Румен Радев**, който уверява за безопасното извеждане на нашите моряци. В студиото журналистката Глория Иванова прави ретроспекция на случая от самото му начало 24.02.2022 г.

ПРОГРАМА БТВ

btv НОВИНИТЕ в 19:00 ч.

Като първа новина в централната емисия водещият Юксел Кадриев съобщава информацията, че 14 български моряци и 1 украинец от екипажа на блокирания в Мариупол кораб „Царевна“ вече са извън пристанището. Тази информация е обявена от премиера. Евакуацията се случва, когато битката за ключовия черноморски град навлиза в решаваща фаза. По собствено желание на борда остават двама украинци и трима българи, сред които и капитанът на кораба. Плавателният съд е закотвен на пристанището, а на кораба „Рожен“ при Одеса все още има 11 наши моряци. Водещата Виктория Петрова акцентира върху детайлите за успешната развързка. Слезите от борда на „Царевна“ моряци пътуват по суша през Донецк, откъдето трябва да се приберат у нас. В емисията има включване на кореспондента Йордан Фотев от Варна, който съобщава, че общо 15 моряци вече са в безопасност. Това е обявил през деня **премиерът Кирил Петков**. Към този момент информацията за местонахождението на моряците е оскъдна, като се знае само, че пътуват към Донецк. Моряците са прекарали общо 48 дни, блокирани на кораба в Мариупол. Чува се гласът на **капитана Павел Павлов**, който казва, че са здрави, имат вода, даже бутилирана вода имат още хората за 10-15 дена. 48 часа след тези думи на капитана, 15 от моряците са вече на безопасно място, заявил премиерът. Включено е изказване на Кирил Петков, в което съобщава, че 14 български граждани и 1 украински гражданин, възпитаник на българското Военноморско училище, вече се намират извън пристанището на Мариупол.

По информация на правителството моряците пътуват за Донецк, но на този етап няма информация как точно ще стигнат до България. **От БТВ се свързали с Даниил Бесонов, зам.-министър на информацията на самопровъзгласилата се ДНР**, който съобщил, че това е в прерогативите на военните и уверил, че ако са при тях, със сигурност са добре. Кореспондентът на БТВ съобщава, че двама българи и двама украинци са решили да останат на борда. Включено е изказване на **капитан Адриан Евтимов**, че е убеден, че на борда са останали колегите му по тяхно желание. Капитан Евтимов подчертава, че когато корабите се намират в такова състояние, обикновено има между двама и трима човека, които остават като пазачи на кораба и това е да не възникне пожар, да не възникне някаква извънредна ситуация. По думите на кореспондента на БТВ във Варна Йордан Фотев, **от Ситуационния център на Външното министерство** се

въздържат от допълнителна информация по хода на евакуацията. Йордан Фотев информира за изказване на **президента Румен Радев от Лисабон**, че не трябва да има съмнение, че правителството е направило всичко възможно, за да изведе моряците. В емисията се съобщава, че в района на Одеса се намира корабът „Рожен“ с още 17 българи на борда. Шестима от тях вече са слезли на сушата. Нашите българи от „Рожен“ отказват изявление за прибирането си на родна земя.

ПРОГРАМА ДАРИК РАДИО БЪЛГАРИЯ

„Денят на ДАРИК“

Новината е представена първа. Водещият съобщава *„В ход е евакуация на част от екипажа на кораба „Царевна“ - това съобщи министър-председателят Кирил Петков*. Един украински гражданин възпитаник на Висшето ни военно-морско училище и 14 българи се намират извън пристанището на Мариупол. Представени са думите на премиера. Коментар по темата от Лисабон, където е на посещение, прави и **президентът Румен Радев**. *„Правителството и отговорните институции правят всичко възможно да гарантират здравето, безопасността и извеждането на нашите моряци от кораба „Царевна“*. Водещият подчертава, че нито президентът Радев, нито премиера Петков, са посочили с помощта на коя от враждуващите страни е станала възможна евакуацията на българите.

ПРОГРАМА BULGARIA ON AIR

„Новините ON AIR“ в 18.30 ч.

На 13 април в Новините ON AIR като поредна новина в емисията е информацията, че е започнала евакуацията на моряците от Мариупол. Моряците вече са напуснали борда на кораба, а операцията продължава. С още информация по темата се включва на живо Христиана Стефанова, репортер и съобщава, че двадесет и един души са блокирани от началото на войната в кораба „Царевна“ до днес, когато от него са евакуирани 15 души. Това са 14 български моряци и един украински гражданин. Останалите остават на борда. Пътят им трябва да премине от Мариупол през Донецк за да стигнат до дома си. Това обаче според експертите може да отнеме много време, а дори и месец (не се посочват имена на експерти). Следва още информация по темата, **съобщена от Кирил Петков, министър-председател на Република България**. Той повтаря вече известното, че са евакуирани 14 български граждани и един украински гражданин и вече са извън пристанището на Мариупол. Другата част от екипажа 3 българи и двама украински граждани са останали на плавателния съд по свое желание. Критичните метри, които е трябвало да изминат, вече са направени и те са в безопасност. Веднага след това следва и **коментар на Румен Радев, президент на Република България** за евакуацията на моряците. Според него правителството и отговорните институции правят всичко възможно за да гарантират здравето, безопасността и извеждането на нашите моряци. Според **кап. Христо Папукчиев, офицер по сигурността и капитан от далечно плаване**, придвижването до Донецк е доста рисково, а от там може със самолет да бъдат евакуирани до Истанбул. Трябва да се следи и за сигурността на хората на кораба, както и за самия плавателен съд. Той коментира, че операции като тази може да продължат дълго - понякога за часове, а може и цял месец. Смята, че трябва да се помисли за замяна на екипажа останал на кораба и че трябва да има непрекъсната комуникация с останалите на борда. През този ден случая с моряците е отразен само в новините.

14.04.2022 Г. ЧЕТВЪРТЪК

Освен официалните източници на информация (премиер, президент, армия, външно министерство), наблюдаваните програми разширяват кръга като включват информация от външното министерство на т.н. ДНР (БТВ) и руското посолство у нас (БНТ1, НОВА ТЕЛЕВИЗИЯ). Разпространени са кадри от ТЕЛЕГРАМ. В програми БНР, БТВ, BULGARIA ON AIR, ДАРИК РАДИО

е дадена думата на две съпруги на моряци. В БНТ1 говори бившият министър на отбраната и в момента военен експерт министър Тодор Тагарев, както са включени позиции на ИТН и на **ВЪЗРАЖДАНЕ**. В БТВ участват още капитанът Адриан Евтимов и влогърът Ат. Генов с лични коментари на случващото се с българските моряци от „Царевна“.

ПРОГРАМА БНТ1

„Денят започва“

Още в новините в 6 часа, 5 минути след началото на предаването, водещата прочита съобщение, илюстрирано със снимки на спасените моряци. Посочен е източникът на информацията: според съобщения на **властите от непризнатата Донецка народна република, сепаратистката милиция и Руската федерация** са евакуирали 15-членната група от екипажа на кораба „Царевна“ – 14 български граждани и един гражданин на Украйна. Според съобщението, чуждестранните моряци се намират в Донецк и им се оказва помощ. Обсъжда се организацията по репатрирането им. Водещата припомня накратко историята на събитията. Чуват се първите думи на втория помощник-капитан на кораба Веселин Славчев (синхрон): „Всички сме добре“...“Не се притеснявайте.“ Преразказана е част от информацията, дадена от Антон Марков в интервюто предишния ден.

Водещата на цялото предаване също коментира „ексклузивни кадри, които показват, че моряците са в добро състояние“. Били са им направени снимки, за да се успокоят близките, че те са живи и здрави. (После водещата се поправя, че показаните кадри са разпространени първо в Телеграм и добавя, че те могат да се видят и на сайта на БНТ.) Тя още веднъж припомня набързо хронологията на събитията. Следва и повторение на репортажа от централна емисия „По света и у нас“ от предишния ден. Включително синхроните на Кирил Петков, Р. Радев, Антон Марков, Димитър Димитров.

Повторено е и репортажното интервю на Иво Никодимов от предишния ден с експерта по тактика, бивш служител на специализирания отряд за борба с тероризма Иван Янкулов. Темата на разговора е: как се извеждат хора от силно рискована зона, в която се водят бойни действия. Новината за спасението на българските моряци е първа по ред и в кратките новини в рамките на „Денят започва“ от 7 и 8 часа.

Спасяването на българските моряци като основна тема на „Денят започва“ е изведено в първо подзаглавие и в саморекламата на целия сутрешен блок. Спасителната операция от кораба „Царевна“ и ходът на военните действия в Украйна са в центъра на разговора с един от гостите - **бившият министър на отбраната министър Тодор Тагарев** (в случая говори като експерт, вече не е в изпълнителната власт, обявен и от водещата като военен експерт). Една от разглежданите теми е случаят с кораба „Царевна“. *„Какво предстои оттук нататък и как се развиват военните действия в Украйна? Забави ли се акцията? Защо?“* Гостът е на мнение, че акцията се е забавила, *„защото така е решило ръководството в Кремъл“*. Цялото черноморско крайбрежие е блокирано от руски сили и те имат контрол в Черно море. Русия не разрешава на търговските кораби да напуснат търговските пристанища, тя контролира тази част от страната. В този момент е постигната договореност за освобождаване на моряците, възможно е това да е станало с участието на българските държавни власти. Категоричен е, че първоначално руснаците не са пуснали кораба, че те са решили кога и как да го направят. Как са се водили преговорите за евакуацията на нашите сънародници? Като гражданин той също получава част от информацията си от снимки в интернет и четейки официалните правителствени съобщения, защото не е част от управлението. Но като експерт е наясно, че няма как моряците да бъдат изтеглени, без съгласието на руската страна. Очаква да се потвърди новината, че екипажът е закаран с микробус в Донецк. Оттам ще се търси начин за придвижване до България. За обозначението на микробуса в кадрите, показващи евакуацията на моряците, събеседникът коментира, че *„знакът Z се възприема като свастика“* и че *„Русия се опитва да си прави пиар*

на наш гръб в случая, но по-важно е да бъде спасен животът на гражданите“. Не може да се знае кой на кого точно е звънял, но има отворени канали за комуникация. Няма информация някой да иска да използва нашите моряци като „разменна монета“. Застрашена ли е операцията и животът на съгражданите ни? Нормално е, ако операцията включва сили и от трета страна, да не са говори за логистиката ѝ по време на нейното провеждане. В случая няма военна операция, но има участие от руска страна. Защо да се мине през Донецк също е решение на руската страна. Какво ще стане с останалите на кораба? Пълни гаранции за безопасността им не може да има, те сами са решили да останат на борда. Защо са останали? Каква е практиката? Вероятно за да запазят кораба и стоката на него и/или да изчакат края на войната, или някакво споразумение, затишие и т.н. Всичко това е в ръцете на Русия и тези решения се взимат в Кремъл. Събеседникът дава преценка на операцията – при условията на място и отчитайки факта, че всички са живи и здрави, евакуацията може да се отчете като успех. Гостът си обяснява забавянето на операцията и с изострянето на тона към Русия и Митрофанова от наша страна. „При желание от Русия това можеше да бъде решено доста по-рано.“ Тагарев отдава оставането на Митрофанова в София на арогантност и високомерие. Руската страна няма намерение да си изтегли посланика. На финален въпрос кой е водил преговорите за спасителната операция, бившият военен министър отговаря, че няма такава информация. Министърът на отбрана, премиерът и министърът на външни работи - всеки, който има достъп до поверителна информация, би могъл да води преговорите.

В новините от 8 часа се повтаря и част от **интервюто на Тодор Тагарев (военен експерт)**, направено по-рано в предаването „Денят започва“. Подчертана е позицията му за това кой е отговорен - отговорна за блокирането на украинското черноморско крайбрежие е Русия.

„Още от деня“

Виктория Василева, зам. председател на парламентарната група на ИТН е поканена да говори по други теми, но малка част от интервюто с нея (съвсем кратко, практически отказва да даде мнение) е посветена на случая с кораба „Царевна“ – водещата ѝ задава въпроса за спасителната операция и евакуацията на моряците, защото Василева е член на комисията по външна политика в НС. Знаете ли нещо за това във външната комисия, вярно ли е, че моряците са слезли от кораба, попаднали са на сили на Донецката народна република и те са помогнали за евакуацията им? Василева предпочита да си замълчи. Отказва да коментира хипотези.

„По света и у нас“ 20 ч.

Спасяването на българските моряци е изведено във форшпана като първа новина – задава се въпрос кога моряците ще се завърнат в България и се излъчва част от синхрон на **Румен Радев (президентска институция)**.

Водещите обявяват тази новина и като първа в емисията. Те съобщават, че екипажът е добре и се намира на сигурно място. Няма яснота кога моряците ще пристигнат на територията на страната и по какъв маршрут. Николай Минков, журналист, следящ темата в студиото, прави кратък обзор на известните факти: за спасителната операция има оскъдна информация. Преразказани са информациите, дадени от президента Румен Радев и **адмирал Емил Ефтимов** – моряците успешно са изведени от зоната на бойни действия. Следва обширен репортаж, проследяващ различните версии за хронологията на събитията: преди 2 дни – от ситуационния център съобщават, че моряците вероятно ще бъдат транспортирани със самолет. Изненадващо днес две от съпругите на българските моряци получили информация, че екипажът е напуснал на своя глава кораба и е потърсил съдействие от Донецките милиции. Това са същите две жени, които на 27 март участват в брифинг на партия „ВЪЗРАЖДАНЕ“ и там обвиняват българското правителство, че не прави нищо, за да евакуира хората. Само преди минути завършва **брифинг на компанията собственик**, в който представители на фирмата представят друга версия за случващото се. Те заявяват, че „българската държава в строга секретност извършва евакуацията на екипажа, готвена повече от две седмици в тясна координация с външно

министерство и специалните служби“. В репортажа са включени синхрони на защитници на различните версии: от една страна говорят **Севдалина Стоянова** и **Катерина Димова (граждани)**. Разказват как се отнасят с мъжете им. От друга страна говори **Даниел Стефанов, корабен мениджър на компанията** (бизнес организация). Той разказва, че „на един от моряците нервите не издържат, слиза от кораба, добира се до пункт на пристанището и там му казват да повика и другите моряци.“ Според Стефанов, по този начин морякът е изложил на риск колегите си. Неговото мнение е, че „от самото начало планът, който е подготвен за евакуацията, е в тясно сътрудничество и координация с МВНР и съответните служби, които са към премиера и президента, които постоянно са в контакт и с кораба и с ръководителите на държавата. Може би се получава информационно затъмнение, но то е от съображения за сигурност.“ Репортажът продължава с информация за тревогите на хората: докато спасените не пристигнат в България, не е сигурно нищо. Телеграф разпространява в Интернет кадри с евакуирани моряци, разпространява се успокояващото **видео на втория помощник-капитан** (информация, препредадена в репортажа с посочване на източника на информация). **Румен Радев (президентство)** призовава към търпение в синхрон, в който говори да сложната обстановка и призовава да се оставят коментарите за по-късно. **Адмирал Ефтимов (военен, изпълнителна власт)** прави изявление (синхрон), че евакуацията е „доказателство, че държавните институции работят.“ Отказва да съобщава подробности за маршрутите и местоположението на моряците, докато те не се завърнат. Изразява адмирациите си към всички въввлечени институции. Обширният репортаж включва и повторение на синхрон на госта от сутрешния блок на БНТ **Т. Тагарев** – чуваме още веднъж, защо чак сега е била възможна евакуацията на моряците (част от интервюто). В репортажа е преразказана и част от **комюнике на Руското посолство** – в него е цитирано **съобщение на Външно министерство на непризнатата Донецка народна република**, в което се казва, че евакуацията е извършена от военни на Русия и милицията на ДНР. В репортажа е включена и **позицията на лидера на „ВЪЗРАЖДАНЕ“ Костадин Костадинов (законодателна власт, опозиция)**, русофилски настроен, най-яръст противник на сегашното управление, който разкритикува правителството, че е скрило ролята на Русия за спасяването на моряците. В синхрона е включена информация, че от „ВЪЗРАЖДАНЕ“ ще изпратят писма на благодарност до руско посолство и лидери на ДНР. В репортажа е включено и **интервю на капитан далечно плаване Андриан Евтимов** (експерт, синхрон), човек с богат опит по евакуации. Той уверява, че капитанът на кораба знае какво прави и обяснява евентуалните причини, поради които е пожелал да остане на кораба. Евтимов го познава лично и смята, че е взел най-правилното решение. Той потвърждава, че екипажът може да поиска да бъде заменен или евакуиран по всяко време. Журналистът в студиото, приключва над 10-минутния сегмент от новините с последна актуализирана информация: моряците може да пристигнат в България не по-рано от понеделник и, не по-късно от Великден.

ПРОГРАМА ХОРИЗОНТ НА БНР

Вечерен осведомителен бюлетин 18 ч.

Във Вечерния бюлетин в 18:04 – **две съпруги на моряци** съобщиха, че блокираните им мъже са се спасили сами, без помощта на българските власти. Следва запис с една от съпругите. „Няколко члена на екипа са слезли на собствена глава от кораба, явно частите на **Донецката армия са били в непосредствена близост до тях, и са отишли при тях и са им казали, че искат да се евакуират, съответно те са приели тази идея и с казали „какво чакахте досега?“ Днес вече ги настаниха и в хотел. До този момент българските власти не са се свързали с тях.“. Следва и запис с **адм. Емил Евтимов „Моряците са на сигурно място“**, без да посочва повече подробности. Последен кратък запис с **президента Румен Радев**, отново без подробности „**Държавата работи усилено моряците да се приберат безопасно**“. На борда на кораба остават по тяхно желание няколко човека. Няма повече информация, няма**

позоваване на източници, различни от посочените записи и официални лица. Новината е трета в реда на емисията.

ПРОГРАМА НОВА ТЕЛЕВИЗИЯ

„Здравей, България“

излъчва се информация за евакуираните 14 моряци. Съобщава се, че българските власти не дават много информация, тъй като операцията все още не е приключила. В допълнение се казва, че от **човека, управляващ ситуационният център в България**, е отхвърлена тиражираната информация, че шефът на българското разузнаване е бил на място. Направена е ретроспекция на изказванията на Кирил Петков и Румен Радев от предния ден. Излъчено е видео, пуснато от **Веселин Славчев – втори помощник-капитан в социалната мрежа ТЕЛЕГРАМ**, в което той уверява за доброто състояние на моряците.

Централни НОВИНИ на НОВА – 19 ч.

Излъчена е новина „Спасените моряци от Мариупол“ – „Евакуираме се, скоро ще си бъдем въкъщи“, отразена е **позицията на Руското посолство в България** като е излъчено изказването на **посланика Елеонора Митрофанова**, която уверява че се предприемат всички необходими действия за извеждането на моряците и безопасното им връщане в родината. Осъществено е включване на живо от Варна, където се провежда брифинг на фирмата собственик на „Царевна“. Излъчено е интервю с управителя на фирмата **собственик на кораба Даниел Стефанов**, който уверява за доброто състояние на българите. Не е даден конкретен срок, в който моряците ще са в родината.

ПРОГРАМА БТВ

„Тази сутрин“

На 14.04.2022 г. предаването „Тази сутрин“ започва с информация, представена от водещия Златимир Йочев, че 14 български моряци са били успешно евакуирани от кораба „Царевна“, след като са прекарвали близо 50 дни в Украйна, където продължават бойните действия. По думите на водещия, темата вълнува страшно много българи, пък и семействата, които са в трепетно очакване и се надяват да се завърнат техните близки. Успешно бягство от войната в Украйна - 14 български моряци и 1 украинец от екипажа на блокирания в Мариупол кораб „Царевна“ вече са извън пристанището. Евакуацията се случва, когато битката за ключовия черноморски град е навлизнала в решаващата си фаза. По собствено желание на борда са останали двама украинци и трима българи, сред които и капитанът на кораба. Плавателният съд е закотвен на пристанището повече от 50 дни, тъй като корабът е там, още преди да започне същинската част на войната. Водещият на предаването информира, че часове след началото на евакуацията кадри, показващи, че моряците са в добро състояние, са били разпространени в **TELEGRAM канала**, който от началото на войната е една от социалните мрежи и платформи, която се използва дори от президента Зеленски. Показани са кадри от TELEGRAM, на които се вижда един от членовете на екипажа, който казва, че всички са добре, евакуират се, скоро ще си бъдат въкъщи. Хората да не се притесняват, здрави са всички, добре са и всичко е наред. Водещият на БТВ НОВИНИТЕ в сутрешния блок Денислав Борисов обобщава, че са добри новините, но капитанът остава последен - такива са правилата. Златимир Йочев посочва, че отговорност на капитана е корабът и че всички се радват, че операцията завършва благополучно. Има още един кораб с български моряци в Украйна, но там е далеч по-спокойно, предишния ден на кораба „Рожен“ са били натоварени провизии, така че имат всичко необходимо. Около тях няма бойни действия. Всички се надяват войната да свърши и да се върнат по море безпрепятствено в България.

В 07:44 ч. водещият на сутрешния блок „Тази сутрин“ отново представя информацията, че 14 български моряци и един украинец от екипажа са извън пристанището. Информацията по случая е обявена от премиера Кирил Петков пред журналисти. В TELEGRAM канал са

разпространени първи кадри с евакуираните българи. Слезлите от борда на „Царевна“ моряци пътуват по суша през Донецк. От украинския град след това те трябва да се приберат в България. Съобщава се, че по собствено желание на борда остават 2 украинци и 3 българи, сред които капитанът на кораба. Показани са кадри от TELEGRAM, на които се вижда един от членовете на екипажа, който казва, че всички са добре, евакуират се, скоро ще си бъдат въщи. Плавателният съд е закотвен на пристанището, а на кораба „Рожен“ при Одеса все още има още 11 наши моряци. В кадър се вижда карта на района, на която е показано местоположението на кораба „Рожен“

Включване на живо от Варна на кореспондента на БТВ Йордан Фотев, който разговаря с **капитан Адриан Евтимов, бивш посланик на Международна морска организация и партньор на една от най-големите японски корабни корпорации**, по темата за евакуацията. Капитан Евтимов обобщава, че доколко е сложна една евакуация зависи от района, от който се извършва, сложностите са различни, като основната трудност идва от това как хората могат да се доберат до мястото, откъдето да бъдат евакуирани. Оттам нататък вече с автобуси нещата са горе-долу организирани. По въпроса, че капитанът е останал на борда, капитан Евтимов отбелязва, че е убеден, че решението хора да останат на борда на кораба е тяхно желание и няма натиск. Те изпълняват своя моряшки дълг. Кореспондентът на БТВ във Варна се интересува дали капитанската чест е най-движещото в подобно решение. Капитан Евтимов посочва, че това не е на съвсем първо място, но и без това не може, като акцентира, че един добър моряк се готви през целия си професионален път за подобни ситуации и наученото го използва, когато трябва. Капитан Евтимов подчертава, че корабът е бил много дълго в пристанището и най-вероятно ще остане още дълго време и като техническо съоръжение е необходимо да има поне минимална грижа за него, за да може той да бъде в оперативност и когато има възможност, да бъде изведен от пристанището. Ролята на хората, които са на кораба, е именно за поддръжка на кораба и опазване на имуществото - сложно съоръжение е, с много скъпо оборудване и трябва да се поддържа готовността да напусне пристанището. Капитан Евтимов посочва, че в зона на военни действия, съгласно международни изисквания по трудовите взаимоотношения между корабособственици, мениджъри и моряците, самите моряци може да откажат работа във военна зона. Това не е така с тези моряци, които остават на борда, но никой не може да ги ограничи, ако поискат евакуация. Капитан Евтимов се надява, че в следващ период ще има възможност тези моряци да бъдат сменени и разказва, че в корабоплаването е имало такива случаи с наши кораби-след войната в края на 60-те години наш кораб е стоял повече от три години в Суецкия канал. Надява се, че няма да се стигне до това и в скоро време корабът ще отплава от пристанището.

Водещият на предаването посочва, че темата се следи активно от Външно министерство, от страна на правителството и от целия български народ, който иска моряците да се завърнат по домовете си възможно най-скоро.

В сутрешния блок „Тази сутрин“ гостът в студиото **Атанас Генов, влогър**, коментира темата за ролята на изпълнителната власт да преговаря и се надява моряците да се върнат максимално бързо по домовете си невредими. Атанас Генов говори за освобождаване на моряците, тъй като те са били държани заложници в окупирания от руските военни части и сепаратистите Мариупол. Според Антон Генов Русия е освободила българските заложници и този акцент трябва да се повтаря, да се поставя много ясно, за да не се объркат най-малкото базисните понятия за добро и зло. Гостът в студиото изразява надежда освободените български моряци да се върнат максимално бързо в домовете си и подчертава, че са били освободени от тези, които са ги били похитили в обсадения Мариупол. Гостът в студиото коментира и картата на военните действия - явно нова офанзива и нова защита от страна на Украйна. Разговорът в студиото е за битката на Украйна, за оказаната военна помощ от други страни на Украйна, за помощта, която България оказва на Украйна.

На 14.04.2022 г. в централната емисия btv НОВИНИТЕ в 19:00 ч. се съдържа информация за евакуацията на българските моряци от кораба „Царевна“. Водещият на емисията Юксел Кадриев съобщава, че те се извеждат от Донецк към територията на Руската федерация, според **Министерство на външните работи на самопровъзгласилата се ДНР. Българските власти не потвърждават информацията.** Близки на моряците са обявили, че те сами са предприели евакуацията си без съдействието на нашата държава.

Чува се глас зад кадър, че 14 български моряци и 1 украинец от екипажа са напуснали пристанището предния ден. По думите на член на екипажа, всички са добре, евакуират се и скоро ще си бъдат въщи.

В **TELEGRAM** канал са разпространени първи кадри от евакуацията. Маршрутът, по който е изтеглянето им, се пази в тайна.

Репортерка на БТВ поставя въпроси кога българските моряци от Мариупол ще пристигнат в България, къде се намират те в момента, кой всъщност ги е извел - украинската страна или руската страна. **Генерал лейтенант Димитър Илиев** посочва, че не може да отговори, тъй като въоръжените сили не са страна в това извеждане. Има информация, че хората са добре и са живи и здрави.

Репортер отбелязва, че чрез съобщение в **TELEGRAM Министерство на външните работи на самопровъзгласилата се ДНР** е съобщило, че чуждестранните моряци са настанени в хотел и им е осигурена прехрана. На екрана се вижда публикация във фейсбук от Министерство на външните работи на ДНР, че след оформяне на необходимите документи сътрудници на МВНР на ДНР извеждат моряците към територията на Руската федерация с цел завръщането им в родината. Съвместно с руските си колеги са направили всичко възможно, за да върнат най-скоро всички евакуирани от мариуполското пристанище граждани у дома при техните роднини и близки. **Тази информация е била публикувана и от посолството на Русия в България.**

Включено е изказване на **капитан Адриан Евтимов**, че държавните институции работят, че е традиция капитанът на кораба да остава последен, и пожелава на капитана здраве и силен дух. По думите на репортер, моряците са се свързали със своите близки и са ги уверили, че са добре. Намират се в хотел в Донецк. Включени са **изказвания на две жени**, които споделят информация как моряците са слезли от кораба. Капитанът и четирима моряци остават на борда.

Капитан Евтимов казва, че лично познава капитана на кораба, негов съвипусник е, много добър моряк, убеден е, че знае какво прави и как да го направи, че няма натиск тези хора да останат на кораба, просто изпълняват своя моряшки дълг.

От **Външно министерство** са обяснили, че не ръководят операцията и засега се въздържат от допълнителни подробности. **Президентът Радев** е казал, че се работи усилено моряците да се приберат у нас живи и здрави. На този етап все още не се знае кога моряците ще пристигнат в България.

ПРОГРАМА ДАРИК РАДИО БЪЛГАРИЯ

„Денят на ДАРИК“

Новината е представена първа. Водещият съобщава *„14-те български моряци са били евакуирани от кораба „Царевна“, блокиран на пристанището в Мариупол, със съдействието на военните на Донецката народна република. Това обявиха Катерина Димова и Севдалина Стоянова, съпруги на двама от спасените, които са се чули по телефона с мъжете си. Те твърдят, че от разговорите не са останали с впечатление, че българската държава има комуникация с екипажа. От друга страна моряците категорично са отrekli информацията, че в неделя са били заложници на отбраняващи порта украинските части“.* Представено е интервю със съпругите.

ПРОГРАМА BULGARIA ON AIR

„България сутрин“

За разлика от предходните дни, на 14.04.2022 г. темата е отразена в новинарските емисии в 08:00 ч. и 08:30 ч., които са включени в Сутрешен блок „България сутрин“. Като втора новина в двете емисии е информация за развитието на евакуацията на моряците от кораба „Царевна“. Водещата на новините съобщава, че моряците вече пътуват към България. Данните за маршрута, по който пътуват, са много оскъдни. Очакват се повече подробности.

Новините ON AIR в 18:30 ч

В Новините един от акцентите е, че българските моряци до дни се прибират. Новината не е водеща. Позиционирана е в края на емисията. Водещият на новините съобщава, че евакуираните български моряци ще се приберат в България преминавайки през Донецк. Евакуираните български моряци са в безопасност по потвърдена информация от **адмирал. Емил Евтимов, началник на отбраната**. По информация на **две от съпругите на моряците** българите се намират в ДНР. В емисията е включено кратко интервю с **Катерина Димова и Севдалина Стоянова, съпруги на моряци**, според които българската държава не е участвала в евакуацията на моряци. Излъчват се снимки на някои от моряците. В телефонен разговор със съпругите си, те са споделили, че сами са предприели действия по евакуацията си. По разкази на съпругите им, няколко души на собствена отговорност са слезли от кораба и са отишли при Донецката армия и са казали, че искат да се евакуират. Евакуираните се намират в хотел в ДНР и са в добро здравословно състояние.

Адмирал. Емил Евтимов, началник на отбраната потвърди информацията в кратко интервю, че моряците са в безопасност и отказа да даде повече подробности. От ПП „Възраждане“ в репортаж обвиниха правителството, че умишлено на коментират кой е помогнал на моряците. Костадин Костадинов, лидер на ПП Възраждане събщи, че са изпратили две благодарствени писма до руската посланичка и до ДНР за оказаната помощ за евакуацията на моряците. Водещата на новините съобщава, че на кораба остават 3 българи и двама украинци. Данни за маршрута на евакуираните не се съобщават. И в двата дни отново информацията за случая с моряците от Царевна е отразена само в новинарските емисии.

15.04.2022 Г., ПЕТЪК

Информацията за евакуацията на моряците от „Царевна“ е противоречива – официалните държавни власти у нас подчертават ролята на българските служби в извеждането на българските граждани, докато от страна на моряците, техните съпруги и от страна на РФ и т.н. Донецка народна република, спасението е дело на руските военни. В БНТ1 говори като експерт доц. Георги Цветков, преподавател по национална сигурност и отбрана, който описва пропагандната руска версия, според която нашите моряци са били заложници на украинците и едва след тяхна намеса, те успешно са евакуирани. Срещу тази версия противостоят обясненията от българските власти, че в ситуация на завладяно от руските военни пристанище Мариупол и тежки сражения, няма как да се подсигури безопасно извеждане на българските граждани. Без изрично да се споменава, обаче, става ясно, че българското разузнаване е работило и с двете страни във войната (украинска и руска), за да стане възможна евакуацията. Неубедителна или неясна остава тази версия, предвид използването на източници за информация като Донецки милиции, Донецкото външно министерство, РФ, съпруги на моряците, самите моряци.

ПРОГРАМА БНТ1

„Денят започва“

В сутрешния блок на БНТ1 има повторение на репортажи от централната емисия „По света и у нас“ от предходния ден. В анонс за цялото предаване водещата обявява и една от централните теми – *Как се спаси екипажът; Участва ли в спасителната операция българската държава или не; Сами ли се евакуираха те или с помощта на силите на ДНР...* По тези въпроси в предаването се включва с **интервю доц. Георги Цветков, преподавател по национална сигурност и отбрана, експерт**. Той говори по-общо за войната в Украйна, но засяга подробно и темата за спасителната операция на българските моряци от кораба „Царевна“. В сегмента е включен и репортаж на Деян Михайлов от Варна. Преди разговора се припомнят обстоятелствата и интервютата с близки на моряците и с помощник-капитана – това е поредно повторение на част от разширения репортаж. (Излъчва се отново частта, в която **моряците и една от съпругите** разказват, как силите на Донбаските милиции са се извинили, че са ги въвлекли в това. Те цитират думите им: „*Знаем, че Вашето правителство не ни харесва, но ние сме длъжни да Ви съдействаме*“. Първата работа на войниците е била да снимат членовете на екипажа, за да ги покажат на близките им и да ги успокоят. После са им дали храна и покрив. Моряците са имали постоянна охрана, докато са напусkali опасния район – първо бойци от Донецката армия, после - полицаи. От армията са предложили и на другите от кораба да се евакуират, но те са отказали. Част от фабулата е преразказана). В сегмента е включена и другата гледна точка – има **синхрон на представител на корабособственика Даниел Стефанов, (управител на компанията)**. Той обяснява, че е изготвен координационен план в тясно сътрудничество с всички въвлечени страни и с участието на правителството. Външно през цялото време е в контакт с капитана на кораба, напрежението е голямо. Един от моряците не е изчакал, изложил е другите на риск. Операцията е секретна, чака ги автобус. Той не би могъл да се появи от нищото, без да има съгласуване на действията. Събитията провокират да се избърза с информацията, но и да се спазва дискретност. Спасяването е плод на координация между много служби и не е станало просто така. Позицията на доц. Цветков в отговор на въпроса *участвала ли е българската държава в спасяването на българите*, е следната: В България се създава впечатлението, че моряците могат да бъдат „измъкнати“ оттам. Изход по море няма как да се случи – Русия е установила тотален контрол. В непосредствена близост до кораба има интензивни военни действия. Българската държава не може да изиска специален статут, с който да бъдат изведени нашите моряци наред с бойните действия. В района на пристанището в последните дни военните действия имат по-ниска интензивност. Установен е контакт с въоръжените сили на брега. Това няма как да бъдат други, освен руски сили. Кога и как да се евакуират – за това трябва да се осигури коридор от Русия. „Вие какво чакате досега?“ ги питали Донбаските милиции. Но ситуацията не е толкова проста. В неделя ДНР заявила, че нашите моряци са заети като заложници от украински националисти. Това се оказва лъжа. Преди 2-3 дни не може да се мисли за слизане на брега, заради интензивните военни действия. **Ето защо „какво чакате“ е пропагандна гледна точка и цели да се манипулира общественото мнение. Водещата отбелязва, че пропаганда върви и от двете страни.** Проруски настроените сили и руската страна обвиняват българската държава, че сега дори не им благодарим - от неудобство, че сме си развалили отношенията. Експертът е категоричен – проруските Донбаски милиции и руската армия са помогнали на екипажа, защото именно те са в контрол на ситуацията. Когато украинците владеят ситуацията, те биха били в състояние да помогнат. Но Мариупол е обкръжен и няма как да се осигури евакуацията, без да се направи връзка със завладелите го сили. Илюзия е, че можем да правим каквото си искаме и да управляваме процеса в наполовина разрушен град. Всичко това нямаше да се случи, ако Русия не беше нападнала. Водещата констатира, че трябва да има повече информация, и пита - но защо няма такава. Експертът не приема, че българската страна е бездействала, но той посочва, че **при информиране на пресата за подобни казуси има някои ограничения**. Лошата комуникация създава свръхочаквания какво може да направи България в тази ситуация. Доц. Цветков продължава с други теми за войната – употреба на химическо оръжие, геноцид, различни версии на Киев и Москва за развоя на войната и т.н.

„По света и у нас“ 20 ч.

В централната емисия „По света и у нас“ се обобщава цялата информация, получена през деня: вероятно още в понеделник моряците ще се завърнат. Включен е **синхрон на Кирил Петков, (министър-председател, синхрон изпълнителна власт) по темата**. Пред журналисти в Раднево той потвърждава, че е бил и продължава да бъде в постоянна комуникация с капитана и т.н. Премиерът дава допълнителни сведения, че специално подготвена група три пъти е имала възможност да изкара екипажа, но са изчаквали благоприятен момент. Говорили са и с двете страни, също са се съобразявали с това, кой владее пристанището в определения момент. Петков преразказва отново сюжета, как в момента след успокояване на военните действия, един от моряците отива до руската част. Съгласувано хората от поста (Донбаски милиции) дават прозорец от час и половина, за да се изтеглят моряците, руснаците ги поемат оттам. Премиерът уверява, че Центърът (към МВНР) е в директна връзка и с моряците и с капитана. Координира се логистичната задача – как да върнат и последните, останали на кораба, обратно. Спасяването на моряците от „Царевна“ вече не е централна новина, появява се почти в края на емисията, на 31-вата минута.

ПРОГРАМА ХОРИЗОНТ

На 15 април в „Преди всички“ в кратките новини в 06:05 ч. има кратко обобщение на събитията от изминалия ден с информация за моряците и обещание да се върнат в България до Великден. **Съпруги на моряците** им съобщават, че моряците са се спасили сами. Има и запис от изявление на **Лена Бориславова**, че са били осигурени няколко коридора за евакуация и различни сценарии...

В кратките новини по-късно се съобщава само, че българските моряци ще се завърнат у нас до Великден.

ПРОГРАМА НОВА ТЕЛЕВИЗИЯ

„Здравей, България“

В хроника, която включва изказванията: **на собственика на кораба „Царевна“, на посланика на Русия в България – Елеонора Митрофанова, на началника на политическия кабинет на министър-председателя Лена Бориславова**, се съобщава, че моряците се очаква да се завърнат в родината. Цитира се информация, изнесена на брифинг на фирмата-собственик на плавателния съд. Показват се кадри със снимки на българските моряци и кадри от превозващ ги автобус, като се съобщава, че са преминали през украинска територия невредими. Споменава се за отразено от масмедийните предидния ден напрежение, създадо се от изказано мнение на съпругите на моряците, че не им е оказана помощ от българска страна да преминат през „опасната зона“. Тази информация за липсата на синхронизация относно плана за евакуация е опровергана от водещите и от Лена Бориславова.

Разговор в студиото с **проф. Т. Тагарев** (бивш министър на отбраната) по актуални теми, свързани с войната *„Как са се евакуирали българските моряци от Мариупол“* ; *„Как българските моряци ще се приберат на родна земя*. Той обяснява установения пълен контрол от страна на Русия над морското пространство на Азовско море и част от Черно море.

Централни НОВИНИ на НОВА

Очаква се българските моряци да се върнат още в понеделник – новината **от министър-председателя Кирил Петков**. Казва се че премиерът е потвърдил, че моряците сами са предприели първата стъпка за своята евакуация - каквото е изказаното твърдение от съпругите. Излъчено е част от интервюто с проф. Тодор Тагарев в „Здравей България“; В момента се координира логистиката по завръщането им.

„Тази сутрин“

На 15.04.2022 г. в предаването „Тази сутрин“ в 06:48 ч. Цветана Балабанова, международен редактор бТВ НОВИНИТЕ, съобщава за евакуацията на българските моряци от кораба „Царевна“. **Те се извеждат от Донецк към територията на Руската федерация, според Министерство на външните работи на самопровъзгласилата се ДНР.** Българските власти не потвърждават информацията, а **близки на моряците са обявили, че те сами са предприели евакуацията си без съдействието на нашата държава.**

В 06:49 ч. е излъчен репортаж, в който се съобщава, че 14 -те български моряци и един украинец от екипажа на „Царевна“ са напуснали пристанището предния ден. Показани са кадри от TELEGRAM, на които се вижда един от членовете на екипажа, който казва, че всички са добре, евакуират се, скоро ще си бъдат вкъщи. Хората да не се притесняват, здрави са всички, добре са.

В TELEGRAM канал са разпространени първи кадри от евакуацията. Маршрутът, по който е изтеглянето на моряците, се пази в тайна.

Репортерка на БТВ поставя въпроси кога българските моряци от Мариупол ще пристигнат в България, къде се намират те в момента, кой всъщност ги е извел - украинската страна или руската страна. **Генерал лейтенант Димитър Илиев** посочва, че не може да отговори, тъй като въоръжените сили не са страна в това извеждане. Има информация, че хората са добре и са живи и здрави.

Репортер отбелязва, че чрез съобщение в TELEGRAM **Министерството на външните работи на самопровъзгласилата се ДНР** е съобщило, че чуждестранните моряци са настанени в хотел и им е осигурена прехрана. На екрана се вижда публикация във Фейсбук от Министерство на външните работи на ДНР, от която става ясно, че след оформяне на необходимите документи сътрудници на МВНР на ДНР извеждат моряците към територията на Руската федерация с цел завръщането им в родината. Съвместно с руските си колеги са направили всичко възможно, за да върнат най-скоро всички евакуирани от мариуполското пристанище граждани у дома при техните роднини и близки. Тази информация е била публикувана и **от посолството на Русия в България.**

В излъчения репортаж е включено изказване на **капитан Адриан Евтимов**, в което той казва, че държавните институции работят, че е традиция капитанът на кораба да остава последен, и пожелава на капитана здраве и силен дух. По думите на репортер, моряците са се свързали със своите близки и са ги уверили, че са добре. Намират се в хотел в Донецк. Включени са **изказвания на две жени**, които споделят информация как моряците са слезли от кораба. Капитанът и четирима моряци остават на борда.

В кадър: *„Евакуацията продължава. Маршрутът на българските моряци през Донецк се пази в тайна.“*

Капитан Адриан Евтимов казва, че лично познава капитана на кораба, негов съвипусник е, много добър моряк, убеден е, че знае какво прави и как да го направи, че няма натиск тези хора да останат на кораба, просто изпълняват своя моряшки дълг.

От Външно министерство са обяснили, че не ръководят операцията и засега се въздържат от допълнителни подробности. **Президентът Радев** е казал, че се работи усилено моряците да се приберат у нас живи и здрави. На този етап все още не се знае кога моряците ще пристигнат в България.

бТВ НОВИНИТЕ в 19:00 ч.

В началото на централната емисия бТВ НОВИНИТЕ в 19:00 ч. водещата Виктория Петрова съобщава за разказ от първо лице на капитана на кораба „Царевна“ за евакуацията на българските моряци. Юксел Кадриев съобщава, че само по БТВ за евакуацията разказва

капитанът на кораба „Царевна“, който от началото на войната е блокиран на пристанището в Мариупол. С капитана Павел Павлов ексклузивно е разговаряла Мария Цънцарова. Тя съобщава, че сателитният телефон е единствената връзка със света за моряците от „Царевна“ и техният капитан Павел Павлов. От началото на войната живеят без интернет, без телевизия и без личните си телефони. В разговора с Мария Цънцарова капитанът казва, че са добре. Войната е нещо много стресиращо за мирните хора и да бъдеш в тази обстановка не е много леко психически да устоиш и да живееш в атмосфера на бойни действия. Винаги има опасност. Преминала е по-тежката част, сега е по-спокойно. Капитанът разказва, че когато е имало готовност на Външно министерство да се евакуират, обстановката на пристанището е била крайно тежка и никой не се е съгласил от екипажа да се евакуира. Капитанът обяснява, че ежедневно и многократно е говорил с премиера и със Ситуационния център. На премиера съобщавал, че са добре.

Капитанът на кораба разказва, че един от неговите колеги решил на своя отговорност да напусне кораба, явно му е дошла в повече емоцията. Направили връзка с офиса и оттам казали да изчака 10 часа евентуално за връзка с Външното министерство, но той категорично отказал и напуснал кораба. Той отишъл в зоната и се върнал с информация, че са му предали военните, че имат един час прозорец да се евакуират хората от борда. Екипажът взел много бързо решение и много бързо се изнесъл с бяло знаме и всичкия багаж по инструкциите на Външно министерство за поемане на пътя. Знамето си направили от една пръчка и парче от чаршаф или калъфка. Капитанът съобщава, че е имал разговор с евакуираните си колеги и знае, че те са добре. За пътуването им до България получава информация от собствениците на фирмата и от Ситуационния център. Павел Павлов казва, че е останал на кораба, защото е капитан, корабът е още жив, не е унищожен, не е мъртъв. Тежка е капитанската шапка, както се казва.

В кадър текст - Специално: *„Капитанът на „Царевна“ пред ВТV. Ексклузивен разказ за евакуацията на моряците.“*

В репортажа за евакуацията на моряците от кораба „Царевна“ се чува гласът на капитана Павел Павлов, като едновременно с това има изписан текст с думите на капитана. Показват се кадри от TELEGRAM, на които се виждат евакуирани членове от екипажа на кораба „Царевна“.

ПРОГРАМА ДАРИК РАДИО БЪЛГАРИЯ

„Денят на ДАРИК“

Новината е представена втора. Водещият: *„Премиерът събщи, пред журналисти в Раднево, че българските моряци от кораба „Царевна“ в Мариупол ще се приберат у нас в понеделник и уточни, че Българското външно министерство е в постоянен контакт с моряците ни. Подчерта, че лично е поддържал връзка с капитана на кораба. Петков определи като фалшива новина, информацията за оставка на външния ни министър.“*

Кирил Петков обясни *„През цялото време поддържахме контакти с българския кораб. Аз лично съм говорил с капитана, не знам колко пъти даже съм включвал и близки на моряците да говорят през моя телефон в неделя ден, за да вървят нещата. Имахме готова група, три пъти даже сме били в готовност да ги изкараме от кораба. Едновременно с това говорехме и с украинската страна и с руската страна. И когато те дадох възможност, прозорец от час и половина. Съгласувах го това веднага с военно разузнаване и всъщност те ги поеха оттам. Сега хората са в абсолютна безопасност, координираме, буквално логистичната задача да ги върнем обратно. Моето предположение, е че ще бъде най-вероятно понеделник идващата седмица.“*

ПРОГРАМА BULGARIA ON AIR

На 15.04.2022 г. в края на централната информационна емисия водещият съобщава, че се очаква българските моряци да се приберат в понеделник, по **информация на Кирил Петков,**

министър-председател. Също така, че българското военно разузнаване вече е поело евакуацията им. Следва интервю с Кирил Петков, премиер на Р България. Той разяснява, че един от моряците сам е отишъл до руската част и е поискал съдействие за евакуация. Когато от руска страна са дали прозорец от час и половина, той е съгласувал това с военно разузнаване и военно разузнаване са поели моряците от там. Към момента хората са в безопасност и центърът към Министерството на външните работи е във директна връзка с тях. По негово предположение най-вероятно ще се върнат в понеделник.

Този материал дава яснота каква е заслугата на държавата и какво е участието на моряците при напускането на Царевна. Остава недоизяснено дали украинците или руснаците са осигурили коридор за извеждане на моряците от рисковата зона.

16.04.2022 г., събота

Денят не предлага нова информация относно случая „Царевна“ на фона на войната в Украйна. Програма БТВ поддържа зрителския интерес като излъчва подробно интервю с капитана на кораба Певел Павлов, който описва къде са се криели моряците при обстрелите и как са се чувствали психически, откъснати от света без големи възможности за комуникация. За ХОРИЗОНТ решението на СЕМ за предаването „Политически некоректно“ става един от сюжетите за деня - медийните експерти смятат, че има нарушение на Етичния кодекс и Правилника за редакционната дейност на БНР в изданието от 10.04.2022 г.

ПРОГРАМА БНТ1

„Говори сега“

Гост в предаването е **Николай Събев, министър на транспорта и съобщенията** (изпълнителна власт); една от засегнатите теми е за екипажа на българския кораб. *Какво се случи с извеждането на моряците от Царевна.* Министърът отговаря, че не е информиран за военната операция, но знае за намеренията на премиера. Самият той е в непрекъсната комуникация с кап. Стефанов и с к.д.п. Александър Калчев, изпълнителен директор на „Параходство Български морски флот“. *„Ситуацията е трудна, касателно Царевна.“* Събев твърди, че не може да се говори публично за това, какво е било планирано. На въпроса *„Проведена ли е военна операция?“* той отговаря, че не е запознат с детайлите и така трябва да бъде. Повтаря версията за моряка, на когото не му издържали нервите и отишъл да се договори с войниците от Донецките милиции на сушата. Не дава повече информация, но уверява, че правителството е действало по въпроса активно и през цялото време. Говори и за другия кораб - „Рожен“. В края на интервюто отново посочва, че за подробности трябва да бъде питан премиера. Като министър на транспорта той е в течение на информацията с корабособствениците, но не и със службите. Кирил Петков отговаря за политиката на България. *„Няма как да има повече от една политика“*, заключава той.

ПРОГРАМА ХОРИЗОНТ

Вечерен осведомителен бюлетин

На 16 април във Вечерния осведомителен бюлетин от 18:15 ч. има официална информация със запис на премиера Кирил Петков за хода на операцията по евакуацията на българските моряци от кораба „Царевна“. Те са вече изведени в безопасност и се очаква да се приберат в България. Информацията е кратка, без подробности. В края на емисията има информация от заседанието на СЕМ относно предаването „Политически некоректно“ и решенето във връзка с казуса „Царевна“ – медийните експерти смятат, че няма нарушение на ЗРТ, но има нарушение на Етичния кодекс и Правилника за редакционната дейност на БНР.
<https://www.cem.bg/controlbg/1413>

ПРОГРАМА БТВ

btv НОВИНИТЕ в 19:00 ч.

На 16.04.2022 г. в началото на централната емисия btv НОВИНИТЕ в 19:00 ч. водещата Виктория Петрова акцентира върху темата - къде са се крили моряците на кораба по време на сражения в пристанището. Излъчена е част от запис с думите на **капитана на кораба „Царевна“, че основното място на екипажа било ниско долу в машината.**

В 19:06 ч. водещият на btv НОВИНИТЕ Юксел Кадриев съобщава, че българските моряци от кораба „Царевна“ са на сигурно място вече на територията на Руската федерация. Тази информация е за БТВ от **Ситуационния център**, който координира евакуацията им. Виктория Петрова посочва, че продължава ексклузивният разказ на капитана на кораба пред Мария Цънцарова за това къде се е укривал екипажът на „Царевна“ по време на най-ожесточените боеве в пристанището на Мариупол.

Освен за физическото оцеляване на екипажа, капитан Павел Павлов разказва, че е бил изправен и пред предизвикателството да опази психиката на моряците. Капитанът казва, че много ги е затруднявало това, че фактически нямали интернет и телевизия, нямало достъп до такава ежедневна комуникация, с която са свикнали. Това ги потискало. От компанията организирали периодически срещи с близките им с цел да се опази комуникацията, за да имат по-дълго време телефон. Мария Цънцарова пояснява, че сателитният телефон е единствената връзка със света. С него моряците общуват със семействата си, със Ситуационния център и правителството. Емоционалните състояния, през които са минавали тези дни, са потиснатост, тревожност. Като капитан, Павел Павлов се мъчил да успокоява хората, да ги заземява малко към нещата, за които са на кораба. При ожесточените сражения основното място на екипажа е било ниско долу в машината, където е под нивото на кея, където е по-спокойно. Капитанът казва, че това е един вид убежище по-надолу в кораба, не са били на високо, за да избегнат попадения на шрапнели в надстройката, които биха могли да доведат до нещастни случаи. За щастие няма нито един ранен.

В кадър: карта - морето и местонахождението на „Царевна“. В кадри се виждат снимки на кораба „Царевна“.

В кадър-текст: „Специално: Войната от борда на „Царевна“. По време на сраженията екипажът се е криел под нивото на водата“.

17.04.2022 г., неделя

Йордан Божилов, зам. -министър на отбраната дава интервю за БНТ1 по случая „Царевна“ и войната в Украйна. Той обяснява, че МО подпомага ситуационния център към МВНР с информация и анализи. Изразява надежда, че РФ ще спазва Женевските конвенции и българските моряци ще се завърнат живи и здрави у нас. Същият ден в програма НОВА ТЕЛЕВИЗИЯ е излъчен официален коментар на Руското външно министерство, което заявява че българските моряци са спасени от руските и донецките сили. Съобщава се позицията на говорителя на руското правителство Мария Захарова (публикувана в официалния ѝ профил във фейсбук), че семействата и близките на моряците трябва да бъдат благодарни на Русия за успешната евакуация на българския екипаж.

ПРОГРАМА БНТ1

„Говори сега“

Спасяването на българските моряци, оръжията за Украйна и стратегическите интереси на България са в центъра на разговора на водещата Мая Костадинова с госта **Йордан Божилов, зам. -министър на отбраната (изпълнителна власт)**. Подзаглавието на сегмента е „За

освобождаването и освободените“. На въпроса: „Участва ли българското военно разузнаване и министерство в операцията в Мариупол?“ Събеседникът отговаря: МО е подпомагало с информация и анализи Ситуационния център към външно министерство, но шефът на разузнаването си е бил у нас. Действията на службите на военното разузнаване включват участие и от българска страна. На въпроса „МО водило ли е разговори за извеждане на моряци?“ гостът отговаря: „Не, ситуационният център към МВНР е водил разговорите.“ На въпроса „Къде са сега моряците?“ Божилов не дава конкретен отговор: те са добре и се придвижват към безопасно място, откъдето да бъдат превозени до България. Най-важно е, че са добре. Осигурява се охрана на българските моряци (гостът не отговаря на въпроса кой прави това). Заложници ли са на ДНР? Той твърди, че до Руската федерация са изпращани ноти, на някои от които те не са отговорили. Но има ангажименти на воюващите страни по Женевските конвенции и правителството се надява, че те ще бъдат спазени. Той отрича да са заложници. Не може да се каже обаче, че става въпрос за спасителна военна операция, осъществена от българската страна. Няма български представители там. Божилов дава сведения и за кораба „Рожен“. Ситуацията на Рожен зависи от капитана и неговите моряци. Министерство на отбраната дава оценка за общата ситуация там. Иначе има рискове от застрашаване на живота и здравето на моряците. Продължава с други теми за развитие на конфликта в Украйна.

Централни новини „По света и у нас“ 20 ч.

Водеща в кадър съобщава за пореден път, че сънародниците ни от кораба „Царевна“ са на сигурно място и пътуват към България. Повторена е част от синхрона на зам.-военния министър Йордан Божилов в предаването „Говори сега“. Повторено е същественото в изказването му - военното министерство не е участвало пряко в операцията, а разузнаването е подпомагало с информация Ситуационния център към МВНР. Отрича моряците да са заложници на ДНР и се надява, че ще се спазват международните споразумения.

ПРОГРАМА НОВА ТЕЛЕВИЗИЯ

НОВИНИТЕ НА НОВА

Новината е представена с **официален коментар на Руското външно министерство**, което заявява че българските моряци са спасени от руските и донецките сили. Съобщава се позицията на **говорителя на руското правителство Мария Захарова** (публикувана в официалния ѝ профил във фейсбук), която казва че България поддържа украинците, които са изложили на риск живота на българските моряци. Според г-жа Захарова семействата и близките на моряците трябва да бъдат благодарни на Русия за успешната евакуация на българския екипаж. Отговор е даден от **началника на политическия кабинет на премиера Лена Бориславова**, която заявява, че позицията на Русия не почива на истински факти и информация. Репортерът Глория Николова посочва, че от НОВА е потърсено становището на Външно министерство, от което са дали отговор че евакуацията „върви по план“ и българите ще бъдат в страната ни до дни.

18.04.2022 г., понеделник

Българските моряци пристигат в България с правителствения самолет. Посрещнати са от премиера и външния министър, които дават брифинг. Близки и роднини на моряците се радват от срещата с тях.

ПРОГРАМА БНТ1

„Денят започва“

В началото на предаването е излъчен анонс от водещите на предаването и на новините под надслов: предположения и прогнози за това, кога ще се върнат хората от кораба „Царевна“. В

първите и следващите кратки новини в рамките на „Денят започва“ се казва, че „вероятно още днес“ те ще се върнат – по този начин водещата всъщност преразказва информацията, дадена от Кирил Петков, **посочвайки източника – българския премиер**. Също така е преразказана част от информацията в интервюто на зам. -военен министър Божилов. Друга част от репортажа е повторение на малък откъс от синхрона му в неделното предаване. (За информацията, подавана към Ситуационния център от военно министерство). В предаването е включено интервю с **Райна Манджукова (НПО), председател на Център на бесарабските българи в България, проф. Михаил Станчев, предавал първо от Харков, а сега – от София (гражданин)**. Манджукова говори за извеждането на българите от Украйна, за грижата към украинските бежанци в България. Много малка част е посветена на спасяването на българските моряци. Манджукова е на мнение, че държавната машина работи, пък и не е нейна работа да коментира. Но... Има конфликт между институциите, смята събеседничката. Тяхната неправителствена организация е в координация със Ситуационния център, но има противопоставяне на структури, някои от които се ръководят от опозиционни структури. Удовлетворена е от работата между държавата и неправителствения сектор. Проф. Станчев е на мнение, че България помага и държавата се е справила със ситуацията с българските моряци. В резултат те вече пътуват към родината си. Убеден е, че въпреки някои колебания, България застава на страната на Украйна и защитава европейските ценности. (Говори за геноцид срещу украинския народ.)

Централни новини „По света и у нас“ 20 ч.

В централната емисия „По света и у нас“ спасяването на българските моряци от кораба „Царевна“ е първа новина, както в анонса, така и в последвалия новинарски поток: 15-те моряци вече са у дома си – 14 българи и 1 украинец. В репортаж се припомнят обстоятелствата – войници от т. нар. Донецка република са ескортирали българските моряци, отнасяли се добре с тях. Приютени са на борда сирийци, но те са си тръгнали по-рано. Членовете на екипажа са посрещнати от премиера и външния министър. Не стават ясни детайли от евакуацията. Включен е синхрон на моряци – те говорят за тежки обстрели, за притеснението си, искат да благодарят на целия български народ. Има синхрони и с техни близки – за стреса, напрежението сълзите, за сегашното щастие. Припомня се цялата хронология на операцията: сирийските моряци са били приютени за период, за който те са пожелали, били уплашени. Едно момче от екипажа отива до портала, връща се оттам, казва на останалите, че ще прекратят огъня в тяхната посока, за да се оттеглят. Два пъти имало възможност да ги изведат, капитанът изчакал по-безопасна ситуация. В емисията са включени и изказвания на **Кирил Петков и Генчовска** (част синхрон, част преразказани) за това, как е протекла операцията и за това, че е имало е комуникации и с двете страни, но не и с Донецката народна република. Представителите на изпълнителната власт посочват – те правят каквото е възможно, нещата са сложни в ситуация на война. Има готовност и за изтегляне на другите 5 моряци, уверяват те.

В обекта, посветен на спасяването на моряците, има и информация от водещи в студиото, придружена със снимки: за нанесените поражения по кораба Царевна; чува се руска реч на видеото с тези поражения, корабът е цял. Пораженията са нанесени най-вероятно от ръчен противотанков заряд. Корабът е здрав, разцепил се е, но е издържал. Също така, има съсипана лодка и изгоряла фадрома. Казва се, че показани кадри в БНТ1 в този конкретен случай са взети от Телеграм. Преразказва се какво са казали снимащите.

В излъчване от Варна репортерът Нора Бочева също дава сведения за състоянието на кораба и припомняне други детайли от хронологията на евакуацията: какво е трябвало да товари кораба в пристанището, когато то е било затворено, а подходите към него - минирани. За военните действия на метри от кораба, когато моряците е трябвало да се крият в машинното отделение. Тя посочва, че от 13-ти март се поддържа връзка с капитана, а на 13 април е даден старт на спасителната операция. (Новините продължават с информация за състоянието на кораба „Рожен“ и какво става там.)

„Нещо повече“

В новините в 16:00 ч. липсва информация за моряците. Няколко минути по-късно в началото на предаването „Нещо повече“ (в 16:06 ч.) водещата започва с новината „Одисеята със спасяването на българските моряци приключи. Мъжете не обърнаха внимание на официалното посрещане.(...) Спасението дошло с изпуснатите нерви на един от тях, който самоволно напуснал кораба. Остава неясен въпросът на кого да благодарим за щастливата развързка – на Русия ли? На Украйна ли? На Външното ни министерство? На компанията корабособственик? Или на военното разузнаване, чието споменаване само в парламента създаде политическа суматоха. А може би на партия ВЪЗРАЖДАНЕ, която направи сериозен електорален скок, прегръщайки моряшките съпруги? Това сигурно ще се изясни някой ден, а може би никога да не разберем истината“.

Първи гост в предаването е по темата с българските моряци. Интервюто е кратко – 6 минути, с **ген. Димо Гяуров, бивш директор на Националната разузнавателна служба**. Гостът не дава големи подробности около целия план и изпълнението му. Дори няколко пъти казва, че в подобни ситуации не е добре да се дава твърде много информация, защото това може да навреди много повече, отколкото да помогне. Разговорът е концентриран около допуснатите грешки при операцията от всички страни – планирането, страхът у моряците, комуникационните грешки, стратегическите такива, както и въпросът, който водещата поставя още във встъпителния си коментар на предаването – на кого са основните заслуги и какъв е приносът на Русия за успеха на мисията по спасяването на моряците. Не без основание е и преекспонирането и силното политизиране на целия случай у нас.

„Ситуацията на кея не би трябвало прекомерно да се рисува в толкова черни краски, защото там има и други кораби на други държави. Никоя от воюващите страни не би си позволила да посегне на моряците, най-малкото заради негативния пропаганден ефект. Никой не е използвал нашите граждани за жив щит, никой не е нападал кораба. Може би малко пресилихме нещата в България от гледна точка на информираността и дезинформацията. „Обикновено около такива случаи се говори много премерено и много пестеливо, но в България сякаш всички искаха да покажат своя принос в разрешаването на ситуацията и затова толкова политика се направи последните дни.“

След интервюто има и кратък репортаж от посрещането на моряците. Кореспондентът прави референция към посрещането на български моряци, задържани от сомалийски пирати преди години. „Всички казват, че са били посрещнати от военните руснаци, евакуирани по всички правила през Сочи“. Има и аудиозаписи с някои от моряците с положителни отзиви за отношението към тях.

В кратките новини в 16:30 ч. и 17:30 ч. първа новина е за българските моряци, които се прибраха в България с правителствения самолет.

Вечерен осведомителен бюлетин

Във Вечерния осведомителен бюлетин в 18:00 ч. първа е новината за спасените моряци. „14 български моряци... от кораба Царевна, се прибраха с полет на правителствения самолет от Сочи. Във Варна те бяха посрещнати от премиера Кирил Петков и от министъра на външните работи Теодор Генчовска. На борда на кораба в Мариупол остават 5-ма членове на екипажа, вкл, капитанът. Премиерът К. Петков обяви, че сега усилията на правителството се съсредоточават към спасяване на моряците от кораба „Рожен“ в Черноморск. Следва кратък репортаж със запис на Кирил Петков и част от екипажа. Цялата новина е с продължителност от 2 минути.

ПРОГРАМА НОВА ТЕЛЕВИЗИЯ

„Здравей, България“

Още в анонса на сутрешния блок при представянето на новините е засегната темата с прибирането на българските моряци като се посочва, че заявката на премиера е била моряците да са в страната на днешния ден, но до този момент няма такава информация. Съобщава се от водещите, че българите са на топло, имат храна и вода, и просто изчакват евакуацията си. Виктор Николаев посочва, че темата с българските моряци е станала повод за напрежение между България и Русия. В коментар за темата „Царевна“, изчетен от водещия Виктор Николаев, се споменава, че руското външно министерство и Мария Захарова опитват да експлоатират темата с кораба. В ефир е изчетена публикацията на Захарова от официалния ѝ профил във фейсбук. Версията на външно министерство е, че България трябва да е благодарна че *„българските граждани не са избити, в една война, която всъщност Русия води на това пристанище, защото кораба като отиде там война нямаше“*. Водещият уточнява, че това е негова добавка. Думите на водещия са *„сега излиза, че трябва да сме благодарни, че не са ги изтрепали само поради причината, че са се намирали на пристанище и територия, за които претендира руската федерация.“* Излъчен е и отговорът на правителството с излъчения откъс от интервю с говорителя на кабинета Лена Бориславова, която казва, че не е изнасяна цялата информация на моряците от кораба по тяхната спасителна операция в интерес на безопасността им, което е и причината семействата им да не знаят подробности за евакуацията на своите близки.

„Пресечна точка“

Темата е коментирана в първата част на дискусиата в изданието от юриста и политолог Лидия Даскалова, журналистът Асен Генов, създател на подкаста „Контракоментар“, и от телевизионния продуцент Виктор Димчев. Дискусиата е озаглавена *„Правителствен самолет прибра моряците от „Царевна“. У дома.“* Дават се мненията на моряците, които потвърждават версията, че сами са потърсили помощ, както и изказват благодарност за подкрепата на руската страна. Кадрите с интервютата са от летището веднага след пристигане на българска земя. От Асен Генов е изказано мнението, че тиражираната информация за руското спасяване е „пропаганда“. Лидия Даскалова говори за медийната неяснота по случая. Дискусиата е изградена върху това дали съдбата на българските моряци е влязла във вътрешнополитическата битка. Говори се за проява на топло отношение към Русия. Виктор Димчев обвързва отказа на българското правителство за предоставяне на военна помощ за Украйна с неясна сделка между Путин и българското правителство за безопасно евакуиране на моряците. По мнение на продуцента, така *„България е една от двете държави в ЕС, които проявяват топло отношение към режима на Путин – другата е Унгария.“* Журналистът Асен Генов използва случая с кораба „Царевна“, за да изгради своята теза за *„неясната позиция на страната ни относно войната в Украйна“*, която според него вече е обсъждана и критикувана от останалите държави членки на Европейския съюз, която ще доведе до презрения от всички страни членки на ЕС, както и от Русия. България е определена като „предател“ заради своята неясна, несигурна и колеблива външна политика.

Централни НОВИНИТЕ на НОВА

Първа новина в анонса на централната емисия НОВИНИТЕ на НОВА „Завръщане“ показани са заснети кадри от стрелба по кораба „Царевна“. Първа новина от реда в емисията Репортаж на живо от летище Варна, където на обяд през деня пристигат моряците с полет от Сочи. Дадена е кратка хронология на събитията от началото на 13 март 2022 г. Покритието са кадри от летището с посрещането на моряците от близките им. Излъчени са интервюта с моряците и думи на една от съпругите. Излъчени са кадри от канала ТЕЛЕГРАМ, които показват следи от обстрел на кораба „Царевна“. Излъчени са думите на премиера Кирил Петков, който

заедно с външния министър Теодора Генчовска посрещат екипажа на летището. Съобщено е, че на кораба остават още 3-ма българи, сред които и капитанът.

ПРОГРАМА БТВ

„Тази сутрин“

На 18.04.2022 г. в предаването „Тази сутрин“ в 06:38 ч. водещият Златимир Йочев казва, че говорителят на Руското външно министерство Мария Захарова е направила коментар за евакуацията на българските моряци от борда на кораба „Царевна“. Йочев чете думите на Мария Захарова, цитирана и от посолството на Русия у нас в социалните мрежи. Говорителят на Руското външно министерство посочва, че въпреки многодневната блокада на два граждански кораба, от единия от тях „Царевна“, под флага на България, са успели да се евакуират 14 граждани на държавата и един украинец. В коментара си Захарова акцентира, че мирният екипаж на кораба е докаран от Мариупол не в Лвов или Киев, а в Донецк, откъдето ще заминат за родината, за което съобщил премиерът на България Кирил Петков. (Думите на Мария Захарова са изписани на екрана.)

В студиото Цветана Балабанова, международен редактор бtv НОВИНИТЕ, информира, че се очаква българските моряци да се завърнат в този ден. Водещият на предаването посочва, че такава е била информацията, очаква се евакуираните моряци да се завърнат следобед, но на кораба все още е капитанът, който е в добро здравословно състояние и кондиция на духа. Капитанът е говорил с Мария Цънцарова и трябва и той да се държи, ако има някакъв комуникационен канал да ги чува в момента.

В емисиите бtv НОВИНИТЕ в 07:00 ч., в 08:00 ч. и в 09:00 ч. с водеща Виктория Готева като втора новина се съобщава информацията, че се очакват българските моряци, евакуирани от кораба да се върнат в страната ни. В емисиите се съобщава, че евакуацията на 14 българи и един украинец е започнала миналата седмица. В евакуирането на кораба военното разузнаване не е участвало. Моряците се придвижили до Донецк, който е под контрола на Русия. Петима моряци останали на борда по собствено желание, включително капитанът на кораба Павел Павлов.

В емисиите бtv НОВИНИТЕ са показани кадри от TELEGRAM – евакуирани членове на екипажа. В кадри се виждат морето и кораб.

В предаването „Тази сутрин“ гостът в студиото **генерал Димо Гяуров, бивш директор на Националната разузнавателна служба**, отговаря на въпроси на водещия Златимир Йочев дали корабът е заложник на действията на Украйна и на сериозна пропаганда. Генерал Димо Гяуров посочва, че не се знае дали е заложник на действията на Украйна или просто на военната ситуация. Събитията и стеченията на обстоятелствата са блокирали кораба там. Генерал Гяуров припомня думите на капитана на кораба, че никой не се е опитвал да го използва като жив щит, никой не е тормозил екипажа, никой не се е качвал на борда, така действително е бил употребен за пропаганда от руска страна. Припомня, че преди седмица са се тиражирали какви ли не версии, че са заложници, че са пленници членовете на екипажа. Водещият казва, че всичко това е било опровергано. Според Димо Гяуров, няма толкова голямо значение кой е освободил в крайна сметка българските моряци, които са били блокирани повече от 50 дни, важното е те да се приберат живи и здрави. По думите на госта, недоразумението в общественото пространство е резултат от това, че може би някой се е похвалил повече, друг не е разбрал, трети е бил заблуден. Това не е операция във военния смисъл. Ако има участие на нашето военно разузнаване, приложното поле е в сферата на военната дипломация. Идеята е да се създават контакти с едната и с другата страна и да се договори прозорец за безопасно извеждане на хората. Генерал Димо Гяуров посочва, че е сигурен, че Кризисният център във Външно министерство е работил и там са правени опити за установяване на контакт с едната и с другата страна. Не винаги подобни усилия дават положителен резултат. Нещата са зависими от обстоятелствата. Водещият Златимир Йочев посочва, че все още има българи, които са на корабите, включително и капитанът на „Царевна“. Според генерал Димо Гяуров, докато не се

установи син коридор в морето, няма как тези кораби да бъдат изведени оттам, защото опасността е голяма. Трябва да има пълна гаранция, че нищо не застрашава плавателните съдове. Разговорът в студиото продължава по темите за хода на военните действия в Украйна, за санкциите срещу Кремъл. Показани са кадри, на които се виждат евакуирани членове от екипажа на кораба.

btv НОВИНИТЕ в 19:00 ч.

На 18.04.2022 г. в началото на централната емисия водещата Лиляна Боянова анонсира темата, че след близо 50 дни, блокирани на борда на кораба „Царевна“, българските моряци са се завърнали на родна земя. Водещият Иван Георгиев съобщава, че 14-те български моряци от кораба „Царевна“ са се прибрали при семействата си. Включено е изказване на един от евакуираните моряци, който казва, че човек да бъде с любимите си хора, да посрещнат заедно празниците и да са щастливи. Включване на **кореспондента Йордан Фотев от Варна**, който съобщава, че малко след 13 часа моряците са стъпили на българска земя и са прегърнали близките си. Показани са кадри от пристигането на моряците на летище Варна. Включено е изказване на **един от моряците Веселин Славчев**, който казва, че е прекрасно, че е в България. Моряците са изкарали близо 50 дни, криейки се в машинното отделение на кораба от постоянните военни действия в Мариупол. По думите на **моряка Стефан Янев**, било е изключително тежко. Включено е изказване на друг моряк, който казва, че бомбардировките много са ги безпокоили, снарядите и ракетите.

Моряците са напуснали кораба преди 5 дни по своя инициатива. Един от моряците казва, че е трябвало да вземат нещата в свои ръце и да направят крачката. Припомнят се думите на моряка Веселин отпреди дни, когато в послание е казал, че се евакуират и са добре. Морякът е посрещнат от приятелката си Константина, която казва, че е щастлива, че всички са се завърнали живи и здрави. По думите на Йордан Фотев, моряците са били настанени в хотел в Донецк, откъдето тръгнали за руския град Сочи. **Морякът Иван Тодоров казва**, че са им помогнали руснаците и са се евакуирали. Изразява благодарност на г-н Марков и Ситуационния център, на България, че е успяла да ги изведе оттам, на руската страна, които им оказали пълно съдействие. Йордан Фотев казва, че единствената връзка с „Царевна“ е сателитният телефон.

Включено е изказване на министър-председателя Кирил Петков за ежедневната комуникация с капитана на кораба, за директните контакти с руската и с украинската страна. Според външния министър Теодора Генчовска, не е имало комуникация с така наречената ДНР.

Йордан Фотев информира, че корабособственикът и Външното ни министерство са начертали маршрута за евакуация - от Мариупол през Донецк, Ростов на Дон, Сочи и оттам към Варна. По думите на Антон Марков, директор на Ситуационния център в МВНР, е оказано съдействие, изпратен е човек в Сочи, който е помогнал на моряците да се качат на самолета. На „Царевна“ са останали капитанът Павел Павлов и четирима моряци-двама българи и двама украинци. По информацията на компанията-оператор на кораба, ситуацията в пристанището в Мариупол се нормализира и се надяват на син коридор.

Включени са **изказвания на Вихрен Захариев, заместник по сигурността на компанията**, който посочва, че останалите моряци на борда изпълняват ежедневните си задачи от корабния живот, на Даниел Стефанов, управител на компанията-оператор на кораба, който се надява моряците по-скоро да се върнат в родината. Морякът Веселин казва, че е радостен да е с любимите хора. Йордан Фотев обобщава информацията, че моряците са при близките си в домовете си, като остава въпросът и другите моряци да се завърнат в България.

Публикувана е **във Фейсбук информация от Руското посолство в България** с искрена признателност на сътрудниците на Народната милиция на ДНР и на въоръжените сили на Руската федерация за успешно проведената специализирана операция по евакуиране на българските моряци.

В 19:51 ч. – кореспонденция на Йордан Фотев от Варна, разговор с Николай Стефанов, корабен мениджър на фирмата-оператор на „Царевна“, за това, че останалите на борда моряци са

спокойни, работят по укрепване на кораба, ако има зелена светлина, да напуснат пристанището. Корабът има косвени щети, по които се работи в момента, но нищо не пречи да потегли при възможност. Ако има възможност, ще изпратят хора, които да помогнат на останалите на борда моряци. Държи се постоянна връзка с капитана, по 4 пъти на ден се чуват. Гостът в студиото Антон Марков съобщава, че пристанището в Мариупол е минирано, има два потопени крана. Пристанището в Мариупол е под контрол на ДНР, но България не преговаря с тях. Преговорите се водят от МВНР. Чуват се с капитана, който е съобщил, че всичко е наред. На кораба „Рожен“ ситуацията е нормална. Антон Марков казва, че има български граждани, които могат да потърсят помощ за евакуация от Украйна.

ПРОГРАМА ДАРИК РАДИО БЪЛГАРИЯ

„Денят на ДАРИК“

Новината е представена четвърта по ред. Водещият: *„Евакуираните моряци от кораба „Царевна“ се завърнаха в България. Те пристигнаха на летището във Варна с правителствения самолет като бяха посрещнати от премиера Кирил Петков и външния министър Теодора Генчовска. Информира Пламен Петров - **Кирил Петков, каза при пристигането на моряците**, че „Евакуацията на 15-те моряци от кораба „Царевна“ е била изцяло организирана от българското правителство“, следва изказването му. **Теодора Генчовска – министър на външните работи уточнява**, че: „В Мариупол не е имало хора на военното разузнаване, а страната ни не е била в комуникация с Донецката народна република.“ **Веселин Славчев, вторият помощник капитан** казва, че „До Донецк са били ескортирани от руски военни, които са се отнасяли много добре с тях“. **Третият механик на кораба** съобщава „По кораба има щети“.*

Мениджърът на кораба Даниел Стефанов казва *„Останалите на кораба петима души, сред които и капитанът могат да бъдат евакуирани по всяко време, когато пожелаят“.* Водещият обобщава, че във фокуса на правителството сега е другият български кораб, който е блокиран в украинско пристанище – „Рожен“ се намира в Черноморск.

ПРОГРАМА BULGARIA ON AIR

„България сутрин“

На 18.04.2022 г. в сутрешния блок „България сутрин“ темата е отразена в новинарските емисии. В емисиите в 07:00 ч. и 08:00 ч. водещата съобщава, че моряците се очаква да пристигнат днес, по информация заявена преди дни от **Кирил Петков, министър-председател**. Премиерът изясни по какъв начин е протекла операцията, като потвърди че те сами са подхванали първата стъпка. Уточнението се наложи, заради спорните отзиви по въпроса.

„Новините ON AIR“

Първа новина в „Новините ON AIR“ в 18:30 ч. е, че моряците от „Царевна“ са на родна земя. Излъчват се кадри, в които те слизат от самолета и се срещат с близките си. Съобщава се, че са се прибрали с правителствения самолет. Репортер от летище Варна проследява пристигането на моряците. Репортерката разказва, че моряците са споделили за множеството пробойни по кораба и за ужаса на войната, за техните преживявания за тези 50 дни в обсаденото пристанище в Мариупол. Трима от моряците споделят пред камера за ужаса на войната, че е имало реална опасност за живота им. Имената на моряците не се изписват и не се споменават в материала. Разказват, че не знаят войниците, които са ги извели дали са украинци или руснаци, но са се държали с тях добре. **Кирил Петков посреща моряците на летище Варна и коментира**, че днес е постигнат много добър резултат, но има още един кораб в Черноморск и усилията ще бъдат насочени в тази посока. Следва коментар на **Теодора Генчовска, министър на външните работи**, че капитанът е в непрекъснатата връзка с външно министерство още от началото на кризата. Оценява евакуацията като организирана изцяло от правителството. Трима българи и двама

украинци остават на плавателния съд в Мариупол по собствено желание. Репортерката от летище Варна завършва с думите, че усилията на правителството ще бъдат насочени и за евакуиране на българските моряци от кораба Рожен.

ИЗВОДИ:

БНТ1

Темата е отразена подробно в програмата. Ситуацията се разглежда в развитие, информацията се обогатява ежедневно, като новините поднасят фактите и различните мнения (преразказани или в синхрон), а в актуално-публицистичните предавания се правят по-дълбоки анализи на динамиката на събитията и се разгръщат множество аспекти (военно-оперативен, дипломатически, чисто човешки). Открояват се различията между правителство и опозиция в оценките за управлението на кризата. Обърнато е специално внимание на източниците на информация (местни кореспонденти, чужди агенции), на гостите и техните позиции спрямо войната и случая, на публичната роля на събеседниците (експерти, представители на НПО, законодателна и изпълнителна власт, президентска институция, граждани). Обърнато е внимание на присъствието на различни гледни точки (има и поляризация на мнения), на компетентността на събеседниците, на плурализма на мненията и изчерпателността на информацията, на фалшивите новини и отношението към тях. В дните, когато има развитие по темата, ситуацията на кораба „Царевна“ е първа водеща новина, както в информационните емисии, така и в обзорните актуално-публицистични предавания.

БНТ използва разнообразни източници на информация, които водещите винаги съобщават. Активно се използват репортерите от РТВЦ Варна: Нивелина Няголова, Петър Дойкински, Светлана Ганчева, Нора Бочева, Деян Михайлов. Всички те се включват с репортажи от морската столица и търсят начини да извлекат информация от първа ръка: на 11.04., например, от РТВЦ Варна е излъчен аудиозапис на капитана и моряците на кораба, предоставен „специално на БНТ“ (ексклузивна информация). В София журналистът Иво Никодимов прави интервю с експерта по тероризма Иван Янкулов, а журналистът Николай Минков следи темата от студиото, като предоставя на зрителите обзорни информации и графики и прави обобщаващи репортажи. Общественият доставчик на медийни услуги БНТ се стреми да представя различни гледни точки, както и полярно противоположни мнения. Съобщават се и факти, които веднага се опровергават от притивоположната страна, като и в двата случая се посочва откъде произхожда новината. Водещите коректно обозначават разнообразните източници на информация, използвани от екипа: съобщение от Донецката народна република (на друго място се споменава, че следваща информация „идва от милицията на Донецката народна република“ или от „съобщения на властите от непризнатата Донецка народна република“), от българското министерство на отбраната, от МВНР (чрез преразказани официални изявления, или синхрони с представители на правителството и/или президентската институция). Има новини, идващи чрез посредничеството на репортерите или директно от самия капитан на „Царевна“ и моряците, или от управителя на компанията, наела кораба. Някои новини са почерпани от „брифинг на Възраждане“, или „брифинг на компанията собственик“. Има информация, която е взета от съобщение на руското посолство в София, а то от своя страна цитира съобщение на Външно министерство на непризнатата Донецка народна република. Има и информация от частни източници, какъвто е Телеграм (облачно-базирано мобилно и настолно приложение за незабавни съобщения). Важно е да се подчертае, че БНТ обръща голямо внимание на борбата с фалшивите новини. „Фалшивите новини са едно от силните оръжия на войната и не само“, казва водещата след интервю с един от събеседниците и с тези думи прави преход към „образователен“ репортаж за фалшивите новини въобще в социалните мрежи и как да се предпазим от тях. Друг събеседник апелира към медиите да бъдат отговорни и да не разпространяват невярна информация, защото това пречи на спасителната операция. Неколкократно от екрана са разобличени лъжливи факти относно отвлечането на екипажа, или

потопяването на кораба „Царевна“. Посочени са източниците на тези фалшиви новини и са приведени доказателства, опровергаващи невярната информация (синхрони с капитана и моряците, видеа с общи планове на кораба).

БНТ се стреми да кани компетентни гости и събеседници от изпълнителната и законодателната власт, които да изразяват различните гледни точки по темата. Чуват се противоположни оценки за ставащото от правителството и опозицията; и най-вече – за ролята на управляващите при управлението и разрешаването на кризата. Представителят на законодателната власт в опозиция - Деница Сачева, депутат от ГЕРБ, има остро критично отношение към действията на управляващите. Венко Сабрутев, също представител на законодателната власт, но от страна на управляващите (депутат от ПП) се изказва в защита на постъпката на Кирил Петков и Министерския съвет (Изнесената чувствителна информация е отговор на запитване от страна на опозицията какво се прави за освобождаване на българските моряци). Макар че двамата споменати събеседници са поканени да обсъждат други теми, те ясно отстояват коренно противоположните си позиции и оценки по актуалния проблем за случая с кораба „Царевна“. Към мненията им се прибавят вижданията на директора на Ситуационния център при МВНР Антон Марков (изпълнителна власт), който обяснява подробности около спасителните работи. Той отказва да отговори на журналистически въпроси, които биха компрометирали операцията: кой я ръководи, кои хора са включени в нея, какъв е маршрутът на евакуацията и т.н. Също моли всички медии да не разпространяват фалшиви новини и интерпретации. По казуса с кораба „Царевна“ е попитана и Виктория Василева, председател на парламентарната група на ИТН, но тя предпочита да замълчи и отказва да коментира хипотези, независимо че като представител на законодателната власт е и член на комисията по външна политика в парламента. Подробности за казуса отказва да сподели и Николай Събев, министър на транспорта и съобщенията (изпълнителна власт), който потвърждава, че знае за намеренията на премиера, но не е информиран за военната операция. Заместник-министърът на отбраната Йордан Божилов (изпълнителна власт) дава обширни сведения относно случващото се в деня след освобождаването и преди пристигането на екипажа на кораба в България. Стават ясни много от отговорите на „горещите въпроси“ и целият механизъм на операцията: седмици наред министерство на отбраната е подпомагало с информация и анализи Ситуационния център при МВНР, който е водил от своя страна интензивни преговори (включително с руската страна) през цялото време; ръководителят на разузнаването не е бил в Мариупол начело на специален отряд и *„не може да се каже, че става въпрос за спасителна операция, осъществена от българска страна“* с участието на български командоси. *„Няма български представители там“*. Събеседникът твърди, че моряците не са заложници на милициите на Донецката народна република и че се придвижват към безопасно място. Разговорът продължава с други въпроси за развитие на конфликта в Украйна, така че само част от него е посветена на случая с кораба „Царевна“. Отбелязана е и позицията на ВЪЗРАЖДАНЕ - чрез синхрон с лидера й Костадин Костадинов (законодателна власт, опозиция). Той остро критикува българското правителство, че е скрило ролята на Русия за спасяването на българските моряци и декларира, че партията му ще изрази в писмен вид своята благодарност към руското посолство и лидерите на ДНР. Представителите на изпълнителната власт – премиерът Кирил Петков, адмирал Емил Ефтимов, министър Генчовска също присъстват в новинарските емисии с изказвания, като части от изявенията им са преразказани и части са пуснати като синхрони в репортажи по темата. Те разясняват, че се говори и с двете страни, потвърждават хронологията на събитията, призовават към дискретност и търпение. Усещането за редовно присъствие на темата се създава и заради многократните повторения на репортажите, информацията и части от интервютата от едно предаване в друго, а накрая – и в централните новини. Президентът Румен Радев също присъства в емисиите. Той изразява своята сигурност, че държавата прави възможното в дадената ситуация, за да бъде изведен българският екипаж от зоната на бойните действия. Президентът също призовава към умереност и подчертава, че службите и институциите трябва да бъдат оставени да си свършат работата.

Потърсени са компетентните мнения на експерти като Димитър Димитров, председател на европейската конфедерация на Международната асоциация на морските капитани (по темата как действат корабособственикът и държавата, за да бъдат евакуирани моряците), Иван Янкулов, експерт по антитероризъм (за извеждането на цивилни хора от рискови зони), бившият министър на отбраната Тодор Тагарев (за реакцията на правителството). Тагарев посочва, че *„Русия се опитва да си прави PR на наш гръб“*, че Кремъл е решил кога и как да предостави коридор и че няма как екипажът да бъде изтеглен без съгласието на руската страна. *„При желание от страна на Русия това можеше да бъде решено доста по-рано.“* Друг експерт е доц. Георги Цветков, преподавател по национална сигурност и отбрана. Той потвърждава тезата, че Русия е установила тотален контрол над пристанището в Мариупол и моряците няма как да бъдат измъкнати оттам *„от други, освен от руски сили“*. Позицията му е обективна и критична към двете страни. Той смята, че евакуацията не е въпрос на еднократно действие „на късмет“. Едновременно с това е на мнение, че *„в България се създава погрешно впечатление, че моряците могат по някакъв начин да бъдат „измъкнати“ от пристанището. „Илюзия е, че можем да правим каквото си искаме и да управляваме процеса в наполовина разрушен град. Всичко това нямаше да се случи, ако Русия не беше нападнала.“* Той не приема, че българската страна е бездействала, но в същото време посочва, че има някои ограничения и че са били създадени илюзорни очаквания. Капитанът далечно плаване Андриан Евтимов също е включен в програмата на БНТ като експерт, който обяснява в репортаж, излъчен в новините, евентуалните причини за оставането на част от екипажа на кораба.

Потърсена е гледната точка на неправителствената организация (НПО) Център на бесарабските българи в България. Нейният председател Райна Манджукова изразява мнение, че държавната машина работи. Според нея, проблемът идва от противопоставянето на структури и институции, чиито ръководители са от различни политически сили с различно отношение към войната. Въпреки всичко, тя е удовлетворена от работата на държавата, както и на неправителствения сектор.

Потърсени са и гледните точки на обикновени граждани, включително съпругите на част от моряците – Севдалина Стоянова и Катерина Димова. Тяхната визия за случващото се понякога доста се различава от тази на официалните власти и мениджъра на компанията. Разказите им са предадени чрез синхрони в новинарски репортажи и преповторени в другите наблюдавани предавания: екипажът е напуснал кораба на своя глава (след като първият моряк е отишъл сам до брега и са го пратили обратно да доведе другите). Моряците са потърсили съдействие от Донецките милиции. По-късно фактите се потвърждават от представители на изпълнителната власт и от мениджъра на корабната компания, но тълкуванието им се различава от това на съпругите: според мениджъра, своеволното напускане на моряка, чийто нерви не са издържали, е подложило на риск колегите му от кораба. Тезата на изпълнителната власт е, че *„българската държава в строга секретност извършва евакуацията на екипажа, готвена повече от две седмици, в тясна координация с външно министерство и специалните служби.“* Вярно е, че се създава известно „информационно затъмнение“ около нейните действия, но това е поради невъзможността да се обсъжда тайната операция. Ето защо възниква погрешно впечатление, че нищо не се прави и че българското правителство няма отношение към спирането на огъня и дружелюбното приемане на моряците от страна на Донецките милиции. Михаил Станчев, друг български гражданин, преподавател от Харков, който се е завърнал в София, също взема отношение по темата. Според него, държавата се е справила със ситуацията и българските моряци вече пътуват към родината си.

Чрез синхрони (или преразказани) са и позициите на потърпевшите - моряците, на втория помощник-капитан Веселин Славчев, на капитана, Даниел Стефанов – корабен менажер на компанията (представител на бизнеса). Те в голяма степен потвърждават хронологията на събитията и докладват за състоянието си, но не могат да дадат подробности за извършените тайни преговори и цялостната логистика на спасителната операция.

В заключение може да се обобщи, че БНТ успява да създаде многопластова и задълбочена картина на случващото се с кораба „Царевна“. Изслушани са различни, понякога коренно противоположни мнения и гледни точки (власт и опозиция, потърпевши и членове на правителството, про-руски и про-натовски настроени политици и експерти). В интервютата и репортажите са включени представители на редица институции и говорители на обществото: изпълнителна и законодателна власт, президентство, експерти, НПО, представители на бизнеса и граждани. Включени са и свидетелския показания от първо лице на потърпевшите. БНТ пълноценно използва журналистите от РТВЦ Варна и всички налични ресурси, като коректно отбелязва източниците на информация във всеки един момент. Голямо внимание се обръща на разобличаването на фалшивите новини.

ПРОГРАМА ХОРИЗОНТ на БНР

Предаването „Политически НЕкоректно“ на 10 април с водещ Петър Волгин дава първата обществена трибуна на фалшивата новина, че българските моряци са „заловени“ от украински националисти, задържали два чуждестранни кораба – „Царевна“ и „Лейди Августа“, като се позовава на руски източници, без да бъде потвърдена от други. Гостът в предаването веднага след съобщаването на тази „притеснителна информация“ е Костадин Костадинов, лидер на ВЪЗРАЖДАНЕ, който вкарва допълнително напрежението, като изразява много емоционални разсъждения по темата, референции към други случаи с моряци, макар те да са свързани с пирати. Емоционалният заряд се вдига много и заради въвличането на близките и семействата на моряците в неговия фикционален разказ. Макар той самият да цитира официална информация от премиера Кирил Петков, че моряците са добре, продължава да натоварва разказа си в драматични краски и черни сценарии.

Малко по-късно самият водещ опровергава информацията като невярна, като цитира вече официално изявление от Външното ни министерство. След опровержението, новината рязко губи емоционалния си заряд и потъва в информационния поток.

Единствените други събеседници, поканени специално по темата, са в първия ден след като излиза фалшивата новина, в предаването „Преди всички“ с капитан Димитър Димитров, президент на Европейската конфедерация на асоциацията на морските капитани. В съдържаното си интервю, без емоции и без излишно драматизиране, той изтъква колко е важно за успеха на такава мисия да не се разпространява прекалено много информация, особено детайли около плана. Подчертава и ролята на масмедияте, които следва да спазват този принцип в името на успеха на подобни спасителни акции.

В следващите дни информацията за задържаните моряци почти напълно липсва в наблюдаваните предавания. Въпросът е засегнат много бегло от събеседниците, които са поканени по друга тема (напр. Радан Кънев), а всяка информация, която се съобщава в тази връзка, е в най-кратък вид и е само официалната такава от българските власти. Изключение правят изявленията на съпругите на двама от моряците.

Единственият друг събеседник във връзка с моряците, е в последния ден, когато те официално се прибират в страната, и това е ген. Димо Гяуров, бивш директор на Националната разузнавателна служба. Информацията от негова страна също е оскъдна, без много емоции и драматичност.

След драматичното съобщаване на фалшивата новина в ефира на ХОРИЗОНТ на 10 април, последвалото емоционално наслагване чрез апокалиптични прогнози от страна на Костадин Костадинов, новината вече не се разглежда като важна. Предвид всички препоръки на всички гости, макар и оскъдни на брой, че не бива да се съобщават много детайли около операцията в името на успеха ѝ, може да се допусне, че общественият доставчик се съобразява (вече) именно с тези препоръки да не огласява твърде много информация, да не преекспонира темата и също така вече се позовава само на официални източници.

В този смисъл, информацията за хода на спасителната операция се съобщава основно в новините, записи има единствено на премиера Кирил Петков, запис на капитана на кораба,

както и две от съпругите на моряците. Изключение прави само краткият репортаж в деня на прибирането на моряците в България, но отново е даден глас само на гореспоменатите участници. Не са констатирани нарушения на ЗРТ.

ПРОГРАМА НОВА ТЕЛЕВИЗИЯ

В разглеждания период се наблюдава стремеж към пълнота на информацията по случая като се опровергават навременно фалшивите новини и недостоверната информация - най-вече притеснителната хипотеза, че българите са държани като заложници. Търсена е информация от мястото на събитието чрез телефонни разговори с капитана и собственика на кораба. Информацията се уповава на достоверни източници като официални изказвания на премиера по случая, информация от Външното министерство на България. Източниците на информация са обозначени ясно в програмата. Потърсени са основно специалисти и експерти, които като участници в предаванията да коментират подробности около евакуацията и подготовката ѝ, състоянието на моряците и различните варианти за реакция. Денят на пристигането на българите с правителствения самолет е най-наситен с информация в програмата. В дискусията в предаването „Пресечна точка“ по случая с кораба „Царевна“ и положителната развръзка се правят анализи за цялостното държавно поведение по темата с войната в Украйна. Изказани са критики към правителството за неясната и несигурност в позицията и действията.

ПРОГРАМА БТВ

Темата за случая с кораба „Царевна“ се отразява в контекста на темата за военния конфликт в Украйна. В наблюдаваните предавания участници коментират не само ситуацията с „Царевна“, но и хода на военните действия в Украйна. Доставчикът предоставя навременна и актуална информация по темата за случая с кораба „Царевна“. Събитията, свързани със състоянието на екипажа на кораба „Царевна“, който е в пристанището край Мариупол, с опитите да бъдат евакуирани моряците от борда на кораба и възможността да се завърнат на родна земя, са отразени всеобхватно, като се отчита динамиката на ситуацията и въздействието ѝ в обществен план. В коментарите по темата различните участници подчертават загриженост българските моряци да се завърнат живи и здрави в България. В изданията на предаването „Тази сутрин“ участват бивш министър на отбраната, експерт, преподавател и политолог, влогър, бивш директор на Националната разузнавателна служба, чиито коментари по темата са експертни. В репортажи в предаването „Тази сутрин“ са включени изказвания на членове на екипажа на „Царевна“, които разказват за ситуацията на кораба и в пристанището край Мариупол.

В програма БТВ е представена официална информация по темата за случая с кораба „Царевна“ от Министерски съвет, от Ситуационния център към Министерство на външните работи, който е в постоянен контакт с екипажа на кораба „Царевна“. В репортажи в емисиите новини са включени изказвания на министър-председателя Кирил Петков, на министъра на външните работи Теодора Генчовска по темата. В издание на предаването „120 минути“ участва с коментар по темата за евакуацията на българските моряци от кораба „Царевна“ министърът на външните работи Теодора Генчовска. В репортажи е представена позицията на президента Румен Радев за усилената работа на държавата моряците да се завърнат в родината. Директорът на Ситуационния център към МВнР Антон Марков участва в продължения на издания на btv НОВИНИТЕ с актуална информация за случая с кораба „Царевна“ и евакуацията на българските моряци. Официална информация по темата се съдържа в изказванията на капитан Адриан Евтимов, бивш посланик на Международна морска организация, на капитан Димитров, президент на Европейската конфедерация на Асоциацията на морските капитани, на управителя на компанията – оператор на кораба Даниел Стефанов, на Вихрен Захариев, заместник по сигурността на компанията, на Николай Стефанов, корабен мениджър на фирмата-оператор на „Царевна“. В емисии btv НОВИНИТЕ ексклузивно е излъчен разговор на Мария Цънцарова с капитана на кораба „Царевна“ Павел Павлов, който от първо лице разказва за

евакуацията на моряците и къде се е укривал екипажът по време на ожесточените боеве в пристанището на Мариупол.

Темата за съдбата на моряците от кораба „Царевна“ е сред водещите теми в наблюдавания преиод. В програма БТВ не е открито съдържание, което да противоречи на Закона за радиото и телевизията и на етичните правила на журналистическа работа.

ДАРИК РАДИО БЪЛГАРИЯ

От направения фокусиран мониторинг на програма ДАРИК РАДИО БЪЛГАРИЯ за наблюдавания период от 10 до 18 април 2022 г. темата за случая с кораба „Царевна“ е представена само в Новините в 18 и Денят на ДАРИК - в следобедното предаване и обзорното предаване „Седмицата“ темата не е дискутирана. В първият ден на представянето на новината, медията съобщава, че т.н. новина за залавяне на кораба не може да бъде потвърдена. Източниците, които се назовават са Агенция ТАСС, Донецката народна република и руския ТВ1. Темата „Царевна“ е представена два пъти като първа новина, един път втора по ред в емисията и два пъти четвърта до пристигането на българските моряци на наша земя. В три от наблюдаваните дни темата не е коментирана. Представени са в информационните емисии част от изказванията на министър-председателя за случващото се, на министъра на външните работи, на президента Румен Радев и на капитана и моряците от екипажа, както и на две от съпругите на моряците.

BULGARIA ON AIR

Темата е отразена само в Новинарските емисии. Не е първа новина, освен в деня на пристигането на моряците в България. Новините за кораба „Царевна“ са позиционирани непосредствено преди новините за войната в Украйна. Случаят с „Царевна“ е отразен само информационно. В наблюдаваните актуално-публицистични предавания темата не е засегната. В информационните емисии доставчикът представя максимален и многообразен брой гледни точки. По време на новинарските емисии често се повтаря една и съща информация. Винаги се посочва източникът на информация. Преобладава информация от правителството, министър-председателя, президента, министъра на външните работи и други висши длъжности в държавата. Липсва преекспониране и търсене на сензационност. Показани са всички позиции и информации по темата. Изключително професионално са отразени всички гледни точки, нюанси и разкази на близки на моряците. ЗРТ е спазен в наблюдаваното съдържание за периода.